

GAZETA LITERARĂ

Anul V, nr. 24 (222) - joi 12 iunie 1958

ORGAN SĂPTĂMÎNAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R.P.R.

8 pagini 50 bani

RENTABILITATE DEPLINĂ

După cum ne asigură Shaw, marele Shakespeare — pentru a-și susține trupa de histrioni — titlul în răstimpuri comedioare prin care le pune titluri grele de dispreț pentru gustul gros al publicului elisabetan: „Cum vă place” sau „Mult zgomot pentru nimic”. Autorul lui „Hamlet” susținea în speranța unei subvenții de stat care să-l scutească de asemenea concedii. Shakespeare credea desigur în rolul ideologic al teatrului, și a dăruit personajelor sale reprezentative febrilitate maximă a eroilor fascinați de jocul ideilor. Au trecut de atunci secole și decenii care au dărâmat monarhiile absolute și au ridicat puterea de înțelegere a oamenilor simpli. Din primele decenii ale secolului nostru, drama de idei s-a împus ca linia mare a teatrului universal. Sporovăiala amuzantă sau terorismul umilțat a cedat pas cu pas în fața replicilor grave, simple și tulburătoare ale pieselor care și-au propus să dezbătă problemele de viață și de moarte ale contemporaneității. Clientela burgheză a teatrelor s-a opus, după cum se opine și azi în Occident, transformării scenelor în tribune cetățenești. Sătulă și blazată de plăceri, aristocrația banului comandă scriitorilor melodrame tari sau farse debordante, prețind spectacolele după abundența toaletelor și acțiunile după virtuțile membrilor inferioare. Pentru uzul unei intelectualități care și-a legat soarta de cea a burgheziei, în săli „de buzunar” se reprezintă fabule confuze în care este psalmodiată la infinit dezamădeja izvorâtă din negarea rolului salutar al rațiunii.

La noi, într-o țară în care clasa muncitoare deține ferm și pentru totdeauna puterea politică, este perfect posibilă și absolut necesară îndreptarea teatrului spre drumul său firesc. Teatrul s-a născut ca cea mai democratică dintre arte, definind marea forță a reconstituirii vieții în parabole sciențifice care și dezvăluie tălcurile nemiloșitei spectacolului anonim. Publicul mare, format din acei oameni care creează bunurile societății, a fost repus în posesia teatrului, — înconștient pe veci ca stăpîn absolut al instituțiilor închinete acestor arti, civice prin excelență. Actorii, regizorii, toți oamenii de teatru sînt mandatarii muncitorilor și țărănilor, un fel de deputați cărora li s-a încredințat, drept tribună parlamentară, scena magică a scenei. Obligația teatrelor de a fi seama de publicul suveran, nu trebuie însă în nici un caz înțeleasă ca o politică de cedare în fața gustului neformat al unui public cu totul nou sau — și mai grav — ca o tendință de împăciuire cu preferințele pervertite ale unui public de educație veche, suspinînd încă la drama „Celor două orfelime” și aplaudind zgomotos lăcașul împăcării între clase, propriei melodramei burgheze. Argumentul succesului de casă — cu care s-a replicat la criticarea unor piese serbești sau de-a dreptul noive, ni se pare lamentabil și intolerabil. Unii dintre directorii de teatru s-au transformat prea des și cu o ciudată voioșie în contabil-șefi, cu ochelari de cal și scrupole din care lipsește coloana „activului” educativ. O recență statistică a numărului de spectacole acordate pieselor originale ne procură alături de cifre îmbucurătoare și alte date, dintre care unele surprind neplăcut. Astfel, între 1 septembrie 1957 și 31 martie 1958, răstimp în care la mai multe teatre din țară piese românești ca: „Zărilor”, „Arborele genealogic”, „Trei generații” au fost prezentate, pe cîte o scenă, de maximum 35 ori, anecdota pseudo-pirandelliană de prost gust „Masca lui Neptun” a

V. Mîndra
(Continuare în pag. 6)

MIHAIL EMINESCU ÎN LIMBA SPANIOLĂ

Am în fața mea „Poesias” de Mihail Eminescu în limba spaniolă, apărute la marea editură Losada din Buenos Aires. Cu traducerea-i sintem îndatorați marelui poet spaniol Rafael Alberti, care trăiește de mult refugiat în Argentina, și soției sale Maria Teresa Leon. Oaspeții în țara noastră, îndrăgostiți de oamenii și de privilegiile noastre, ei n-au putut să nu-și însușească dimensiunea populară a acestor lucruri, exprimate de Eminescu romantic și dureros, cu admirație pentru gloria trecutului și strămoșilor, cu mîhnire pentru suferința și înjosirea adusă celor mulți de burghezia în creștere și autotacaparatoare. Speranțele și crezul social al poetului, schitate însă neînchegate în poeme ale tinereții, ca „Împărat și proletar” sau „Inger și demon”, dovădind toțiși o maturitate de cugetare caracteristică numai unui geniu, s-au prăbușit pe rînd, s-au convertit în amărăciune și revoltă în „Scrisori” sau în superbă și disprețuitoare retragere în „Lucașărul”, acesta din urmă mare poem fiind el însuși o mînușă aruncată unui secol

fara noastră, după eliberare. Sînt încă proaspete, neîndoios, în mintea multora, manifestațiile inițiate de partidul clasei muncitoare în anul 1950 cu prilejul împlinirii unui secol de la nașterea poetului, adevărate serbări pe scară națională, cu prelung răsunet și în alte țări, cu repetări din opera poetului, cu studii ample și numeroase despre viața și opera lui. Aceasta, după ce în epoca premergătoare eliberării, critica burgheză încercase să eclipseze prin răstălmăcire pe acel ce ne-a lăsat „Lucașărul”, cu toate că scriitorii ca G. Călinescu, Perpessiciu, Cezar Petrescu și alții au încercat mereu să fiină pe cetatea literelor românești flamura eminesciană. Astăzi, Eminescu este cel mai popular scriitor din România, cu opera cea mai răspîndită. Multora li se pare că totdeauna a fost așa, uitînd că înainte de eliberare noi aveam în țară largi mase de analfabeți. Unii nu fiină seamă nici de condițiile istorice, de revoluția făcută de oamenii muncii în frunte cu partidul, care a dat, între altele, și poporul

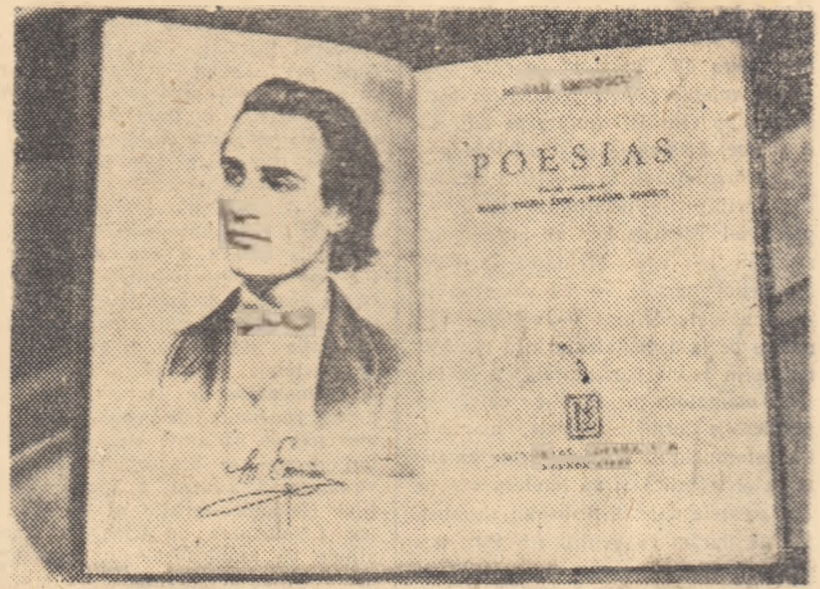
dreptul de a se cultiva, și culturii dreptul de a deveni populară. Tocmai această voită amnezie îi face pe unii să nu fiină seamă de ceea ce a făcut să fie Eminescu atât de popular azi și caută o legătură nemijlocită a literaturii de azi cu cugetarea eminesciană, cum spun ei, înțelegînd prin aceasta aspecte ale atitudinii poetului, care erau supuse îngustimii timpului său, presiunii exercitate asupra lui de lumea politică ce domnea la noi. Noi, nu aceste rămîneri în epoca sa lui Eminescu le-am căutat în versul său nemuritor, ci dragostea sa de popor și de țară, înduioșarea sa față de nedreptatea socială, revolta și protestul său, patriotismul său. Aceasta e partea care nu se va întuneca din opera sa și nu valorificăm, ci scoatem în evidență critic orice limitare strict legată de dimensiunile trecătoare ale veacului său. Și acest lucru trebuie să fie clar tuturor exegeților, ba chiar și unor critici superficiali sau cîteodată „absconși” în intenții, cînd vorbesc de cugetarea eminesciană. Această nouă lumină asupra operii lui Eminescu a adus-o spiritul pozitiv în valorificarea moștenirii culturale și poetului i-a adus marea, tot mai marea răspîndire a versului său în masele cititorilor.

Tot acestei lumini s-a datorat că Eminescu pătrunde în toate țările și toate limbile pămîntului din Uniunea Sovietică și China Populară pînă în America Latină.

Poetul Rafael Alberti s-a întîlnit aici la noi cu prieteni de idei și de inimă și nu putea să nu îndrăgească ceea ce nouă ne este drag, deci și pe Eminescu. Nu voi uita stăruința pe care Veronica Porumbacu a pus-o în a face cunoscut și iubit pe Eminescu soților Alberti.

Iar poetului Alberti și soției sale, care au dat, în excelența limbă a poeziei spaniole și în frumoasele condiții tehnice ale editurii Losada, pe cel mai mare poet al nostru popoarelor latine din America de Sud, le exprimăm adîncă recunoștință și dragoste.

Mihai Boniuc

ce promova tot mai mult „banul fără muncă”, secătîind prin „pătura superpusă” de moșieri și burghezi micuți viu al inimii poporului. Tîlcul profunzilor dureri eminesciene, soții Alberti l-au redat în sonoritățile inegalate ale limbii spaniole, minunați desigur și de recunoașterea la fiecare pas în forma și sensul cuvintelor românești a cîntecului străvechi din fîntina comună a latinității. Dar în prefața cărții se stăruie mai mult și în mod firesc asupra analogiei dintre Eminescu și poetul spaniol Gustavo Adolfo Becquer, amîndoi lirici și romantici, amîndoi înfrîștați de nedreptăți, amîndoi înfrîștați de nedreptăți ale veacului, propriu zis ale lumii burgheze prea puțin inclinate spre idealism și lipsită de duh patriarhal, în schimb avid pornită să stoarcă profîturii din mușchii și măduva celor ce muncesc.

Gestul soților Alberti li caracterizează nu numai pe ei ca oameni de înalt rafinament artistic și ca riguroși cunoscători ai valorilor ce răsar și se leagă prin creația lor de inima poporului propriu și a umanității, ci este caracteristic și pentru condițiile de valorificare a moștenirii culturale din

Două drumuri în critica literară

În prima jumătate a secolului XIX, la cele două extreme ale continentului european apar doi giganți ai criticii literare: Sainte-Beuve și Bielski. Creația lor începe cum și Bielski. Creația lor începe cum și Bielski. Creația lor începe cum și Bielski.

Ion Vițner
(Continuare în pag. 6)

BALOGH PETRE

„Sondor”

Din problemele moștenirii literare

În spirit critic

Din cele spuse într-un articol anterior („Vezi „Gazeta Literară” nr. 23/24 din 5 iunie) tram să subliniem aici două lucruri: mai întâi, că literatură „nouă” a fost creată și că ea s-a dezvoltat sub îndrumarea partidului.

Paralel cu această activitate s-a deslășuit și acțiunea de selectare și realizare, de reconsiderare a literaturii create mai de curînd și în special a celei din perioada 1930 și 1944, în epoca marșului „între cele două războaie”. Printre o proporționare firească s-a dat mult timp întîietate și amplor claselor și perioadelor de timp din literatura, iar perioadele cuprinzînd cele câteva decenii înainte de eliberare li s-a rezervat firesc locul consecutiv.

Între timp, începînd încă din 1956, redacția ESPLA pîrînd tot mai mult din vedere criteriile juste, scara ființelor de valori, și lăsîndu-se dominată de lăcașul de spirit critic, cedînd unor presiuni, a acordat un volum cu două exagurate literaturii dintr-o perioadă războinică, sîngîrînd ca în 1957 să tipărească de două ori mai multe cărți apărute în această perioadă, decît din literatura anterioară.

Nu e vorba aici de o comparație mecanică a perioadelor dintre cele două

Mihai Gaffa
(Continuare în pag. 6)

ADAM BALĂZIU

„Tîrg țărănesc”

VITRINA

CELLA SERGHI:

„Fetele lui Barotă”

„Fetele lui Barotă” este un roman de actualitate care urzează de o metodă originală: secțiunea transversală. În casa supusă radiografiei locuiește la parter un muncitor, Barotă, cu fetele lui, la etaj o burgheză cu aspră aristocrație, împreună cu fiul ei Victor, tînr inteligent și talentat literar, dar dezaxat. La mansardă locuiesc două bătrîne: mama Eleni, Clemansa, și sora ei, Artemisa, de 15 ani ținută în paț de paralizia ambelor picioare. Viața tuturor locatarilor, surprînsă în cursul a două zile cît ține acțiunea romanului, ne apare în ipostaze caracteristice ale diferitelor medii sociale cărora le aparțin. Relațiile intime, de familie și în special relațiile dintre părinți și copii, care se pare că stau în atenția specială a

autoarei, poartă semnal distinctiv al metodei respective și devaluează astfel simpatia profundă de decurg din apartenența, prin educație și mentalitate, la o anumită clasă socială. Simpatia autoarei merge către realitățile cinstei, surazăse, care s-au stabilit de-a lungul anilor între Barotă și fetele lui, obișnuite de mici cu munca, cu ordinea, cu spiritul de disciplină și cu dragostea de adevăr. Fetele lui Barotă sînt, deși mult deosebite unele de altele, într-adevăr fetele tatălui lor. Personajele cele mai bine realizate în roman sînt însă cele două bătrîne, două surori, cu greu de închipuit două caractere mai diferite. Clemansa a fost frumoasă, de o frumusețe ale cărei urme se văd și azi, cochetă și „fetifă” chiar la șizeci de ani trecuți, proastă, dar viclenă și rapace. Artemisa urîtă, dar

Georgeta Horocincă
(Continuare în pag. 6)

V. MÎNDRA: „Însemnări despre literatură și teatru”

A apărut un volum de critică teatrală („Însemnări despre literatură și teatru” de V. Mîndra). S-ar putea să urmeze și altele... Într-o vreme cînd producția criticilor literare se adună în volume mai mari, cam o dată pe lună, și în volume mai mici, cam o dată pe săptămîna, este nefi-

Al. Mirodan
(Continuare în pag. 6)

Problemele criticii literare

„Viața românească” și pozițiile criticii

MODEL ȘI IMITAȚIE

În comentariul nostru prezentat în articolul din D. Micu și Al. Piru sunt ambigue. Era o greșală. De ambiguitate nu beneficiază, ca să spunem așa, decât D. Micu. „Tehnică critică literară”, aparținând ultimului, este foarte clar. Obiectivismul străbate nestinghit articolul lui Al. Piru de la un capăt la altul.

Al. Piru poartă la spectacolul artei: contemporane toate spețele criticii: „Critica psihologică, sociologică, estetică și trebuie să rămână ramurile principale ale criticii științifice”. La acest teatru are acces și impresionismul, cu o anumită condiție: „Critica impresionistă, cind nu e făcută de artiști se cade să fie privită cu toată rezerva”. Tolerant, Al. Piru acordă bilete de intrare (de favorare?) și criticii marxiste. Deoarece în program unul din numere este rezervat și realismului socialist, singura critică pe care acesta o merită este critica marxistă: „A întui esența vieții sociale, mersul înainte al forțelor revoluționare, omul nou ce se naște în condițiile construitei unei clase noi, toate acestea prefigurează în operele de artă angajate pe drumul realismului socialist constituie sfera principală a criticii marxiste”.

Sau ni facem însă proces de intenții și să ne întoarcem la raporturile ce află sau trebuie să se afle, după amabila gazdă, invitații săi. În raporturile de perfectă vecinătate, de mutuală comprehensiune, un tip de critică completă pe celălalt — ne răspunde Al. Piru. Cum poate fi realizată armonia? Prin concesii reciproce, printr-un fel de autosupraveghere a limitelor proprii, sau — cum ar spune Caragiale — „fără exagerații”. „Bineînțeles, critica psihologică trebuie să evite a cădea în psihologism, critica sociologică să evite a cădea în sociologism iar critica estetică să evite a cădea în estetism”. De ce urmează să se feresească critica marxistă? De dogmatism care este „cea mai însemnată piedică în calea unei critici marxiste, principiale, creatoare”. Într-o astfel de viziune pluralistă, cum o numește Al. Piru, nu se ascunde nimic dăunător? Doar „psitacismul, imitația servilă a unui sau mai multor critici anteriori epocii noastre”; însă acest efect eventual nu e urma unei prece grave, ne cămează medicul. Pînă, deoarece: „originalitatea absolută, neexistind, totul e imitație, desigur nu servilă”. Fără să expliciteze deosebirea între imitația servilă și creatoare, Al. Piru declară că Ghera în imitație pe Taine și pe revoluționarii democrați ruși, Ibrăileanu pe Ghera (în perioada de debut), G. Călinescu „conștient sau nu” pe Sainte Beuve¹⁾, Taine pe Sainte Beuve, Brandes pe Taine, Pompiu Constantinianu pe E. Lovinescu, Ș. Cioculescu pe Călinescu și așa mai departe, într-un sens sau altul, urcînd mereu obiectul criticii, coborînd pînă la ultimul dintre criticii de acum, am completa noi raționamentul. Prizonier pe viață al legii fatale a imitației, ne rămîne, spre a nu ne sinucide de urît în temniță, să ne căutăm strămoșii. De acord. Cum însă se cade să răspundem politicele cu politice, să începem cu strămoșii lui Al. Piru. Cercetarea e relativ ușoară. El însuși, Al. Piru, ne ajută să o ducem la bun sfârșit.

Al. Piru vede în persoana lui Ibrăileanu primul model al criticii „sintetice”. Criticul „vieții românești”, polemizînd cu Zărolog consideră că „opera de artă, chiar dacă ar putea fi înțeleasă perfect sub aspectul ei tehnice fără ajutorul niciunei alte discipline decît estetica pură, nu poate fi înțeleasă COMPLET fără psihologie, biologie, istorie, etc.” Să lăsam departe denaturarea ideilor mento-ropului, — Ibrăileanu nu a gândit totdeauna astfel și în practică sa estetică și-a depășit deseori obiectivismul, — reținînd poziția discipolului. Propagînd tipul criticului așa zis complet sau „plurivertent” Al. Piru preconizează „faptul ecumenic ideologic” caracteristic unei anumite direcții în știința burgheză. Critica marxistă uezază într-adevăr de toate disciplinele care-i mijlocesc descoperirea legilor obiective și subiective ale artei, inclusiv psihologia, biologia, sociologia, dar arharizându-le, subordinându-le propriului ei punct de vedere, concepției că literatura este, în ultima instanță, o expresie subiectivă a unei singure obiective, a tendințelor și intereselor unei sau altele dintre clasele și societățile antagonice sau, în cazul orizontului fără clase, a aspirațiilor întregii societăți. În demonstrarea acestei teze, psihologia sau biologia joacă un rol secund, lămurindu-ne asupra anumitor impulsuri interne, strict personale ale artiștilor în alegerea modalităților sale specifice de creație. Spre a determina însă cauzele externe, de ordin social și ideologic, care acționează în mod decisiv asupra artiștilor, datele psihologice și biologice sînt insuficiente. Materialismul istoric și dialectic este necesar științei menită să înfățișeze adevărat implimentarea factorilor obiectivi cu cei subiectivi, — înțelegînd prin înfățișare adevărată evidențierea caracterului organic al implimentării de care vorbim și a dependenței celor din urmă factori față de cei dintîi. De aceea, de altminteri, cade ca formal și neconcludent criteriul lui Al. Piru de clasificare a criticii în psihologică, biologică, estetică și marxistă.

Următorul model pe care îl recomandă și-l propune Al. Piru este G. Călinescu. (Nu știm ce părere are modelul despre imitatorul său creator). Ibrăileanu încarna (într-un caz critic științific „complet”, G. Călinescu reprezintă un tip superior, fiind și artist, critic creator; G. Călinescu este al doilea creator, după Ibrăileanu, intrușește, în personalitatea sa cele trei tipuri descoperite de Thibaudet: jurnalist, profesor, artist”. În descrierea celui de al doilea model, Al. Piru minuește imprecis termenii și calcă logica. Astfel nu i se pare deloc că afirmația: „LIPSA DE METODĂ... evidentă la G. Călinescu care a teoretizat astfel imposibilitatea unei estetici normative și a bazei științifice a istoriei literare” este incompatibilă cu observația: „Impresia lui G. Călinescu nu sînt însă în orice caz ARBITRARE și rezultate ale unei mari sensibilități, ale unei fine intuiții, ale unei excepționale culturi și ale unui indiscutabil talent”. (subl. n.) Or, lipsa de metodă în știință înseamnă tocmai arbitrar. Toate celelalte calități evocate pe drept cuvînt în legătură cu G. Călinescu sînt absolut indispensabile dar, pe lângă ele, în știință e nevoie de metodă și de concepție unitară. Am mai arătat și în primul nostru articol că nu putem cuprinde valoarea opere de artă în absența însușirilor enumerate și în primul rînd în absența unității critice. Judecata de valoare COMPLETĂ re-

clamă însă depășirea acestei trepte prin raportarea „intențiilor”, a concepției și a metodei artistice date la punctul de vedere, la poziția de ambianță (filozofică, estetică, social-politică) a celui ce o examinează, a criticului. Despre aceste desiderate proprii științei, științei marxist-leniniste, Al. Piru nu scoate un cuvînt, nu spune măcar atît cît sponea referindu-se la Ibrăileanu sau cînd toluși spune ceva, o face în conștient și în același mod „arbitrar” fie, în cel mai bun caz, convențional. Înțelegînd însă în dauna înținderii fidele a „modelului” chiar în dauna intențiilor acestuia. Capacitatea lui G. Călinescu de a emite idei generale și inedite dar „a posteriori”, — cum le numește Piru — adică obținute nemetodic, grație intuiției și talentului creator, este exemplificată prin articolul „Poetia realilor” al marelui critic. În articol, comentat de Al. Piru, se definesc permanentele poeziei românești de la Văcărești la Lucian Blaga, ceea ce poate fi considerat REALISM (subl. n.) în poezie, înțelegînd prin real — după Schopenhauer din „Skizze einer Geschichte der Idealien und Reale?” — forme eterne ale lumii, lucrurile în sine”. Ne vine greu să credem, — așa-tazi, în 1958 — (articolul a fost scris în 1948), că modelul și nu „imitația sa creatoare”, Al. Piru, a confundat atît de grosolan realismul cu idealismul încît l-a convocat și pe Schopenhauer ca martor favorabil al triumfului realismului în poezia română? Tot astfel nu pricepem în ce scop a reprodus un fragment din „Principii de estetică”, (pag. 160) carte la care autorul însuși, G. Călinescu, nu mai subscrice din multe puncte de vedere. Dacă, precum reiese din citat, pentru G. Călinescu „actul critic, la criticii cu vocație, constă din recunoașterea intr-o operă de artă a propriului lor spirit de creator”, care este opinia lui Al. Piru față de această formă de subiectivism sau dacă nu este subiectivism, ce este? În altă parte, Al. Piru convinge argumentat asupra transformării veridicilor lui G. Călinescu în direcția marxismului: „G. Călinescu a dobîndit un punct de vedere nou pe care îl încercăm să aplicăm în studiul sale recente”. Cum încearcă? În ce studii? Unicul indiciu al schimbării s-1 constituie numai bunăvoința lui G. Călinescu față de „toate formele criticii” (pag. 160). Activități, de altfel ori rodnice și din ultima vreme a lui G. Călinescu, i se cuvenea măcar un spor de osteneală din partea lui Al. Piru.

Trebuie să spunem că, în trecut, Al. Piru menționează și dreptul de cetățenie estetică al criticii științifice, reprezentată prin Tudor Vianu. Mai e nevoie să precizăm ca nici de data asta el nu s-a expus punctul de vedere, mărgindu-se să clasifică critica științifică, după criteriul vechi, în rîndurile criticii universitare și să arătăm atenția asupra „primediei de a deveni un bun rezervat citivora inițiați”, de a „încăpea pe mina definițiilor sau chiar a acelor fără o pregătire lingvistică specială”? Pe Al. Piru nu-l interesează raporturile criticii științifice cu critica marxistă. Împrejurarea că disciplina aceasta relativ nouă este practică și de savant apăsător și de „opinia sovietică” și că deci poate fi minuită în sensul operei „realism și materialism” (vezi și articolul lui N. Terțian din „Viața românească”, 2 și 3/1957), nu-l sensibilizează pe criticul nostru.

Cerșim și că Al. Piru se scutără din conformismul său ideologic față de mar-

Metodă și proporție

— Cu privire la publicațiile literare din 1957 ale Academiei R.P.R. —

C a multe pagini din critica noastră, în măsură mai mare chiar, lectura celor trei publicații literare ale Academiei R.P.R. trezește impresia că înțelegerea și analiza oferite de marxism sînt prea puțin, prea slab folosite, iar uneori sînt pur și simplu puse în paranteză.

Practic se oscilează adesea, în istoria literară, între limitarea la studii descriptiv și inventarieră tematică, care e tot o descriere categorică, înțelegînd frecvent mărginirea la descriere, operație indispensabilă în măsura în care pregătește explicația. Ceea ce nu înseamnă că velle două studii trebuie neapărat să se succedă didactic. Ele se pot foarte bine întrepătrunde. E impresia pe care o dau și articolele lui Tudor Vianu, o dau și massivele cercetări eminesciene ale lui G. Călinescu, dar în acest din urmă caz o apreciere ar fi pripită, căci fiind vorba de o lucrare în curs poate că avem de a face cu un anumit mod de construcție critică și cu grupările acesteia impregnate de fapte și relații pregătite și interpretate de ansamblu. Dar mai mult dintre studiile cuprinse în acest număr din „Studii și cercetări de istorie literară și folclor” (L. Fischer, M. Bucur etc.) se păstrează — adeseori cu finețe și aprecierea de detalii și asociații — exclusiv la descriere. Pe de altă parte, deși se străduiește într-un paragraf să analizeze mijloacele artistice ale lui Șahia, articolul Rodică Florea folosește mai ales vechiul procedeu al inventarierii tematic.

Se neglijează prea adeseori indicațiile fundamentale date de Engels în scrisorile către Bloch, în care sînt cuprinse principiile generale ale aplicației marxiste în științele sociale și implicit e fundamentată ceea ce s-a denumit „independența relațiilor” a artei. Cît timp nu stabilim raporturi simple între operă și o situație economică sau politică izolată, cît timp trasează tendința generală de dezvoltare, consemnarea situației economico-politice e indispensabilă pentru a explica un scriitor sau o mișcare literară. Fiește că ea poate și trebuie făcută cu artă, sugerată uneori prin atmosferă. Dar explicația trebuie să fină seama și de variatele împrejurări de cauze, de complexe de factori care dau formă concretă fenomenului. Și mai ales trebuie să arate cum acești factori diversi se proporționează și se structurează pentru a încheia grupul ideologic-artist al unui scriitor. Enumerarea de teme nu reconstituie un profil ideologic, după cum enumerarea de procedee nu ajunge la un profil artistic. Modul original al scriitorului de a răspunde unui anumit moment istoric, de a servi prin arta lui unor anumite forțe sociale, constituie o problemă cheie a istoriei literare.

O altă deficiență asupra căreia fimem să atragem în mod serios atenția constă în faptul că în paginile acestor publicații se ia prea puțin în considerare pozițiile idealiste. Nu ne închipim toți că colaboratorii nu confundă linia academică cu atmosfera calmă, ferită de contradicții, cu planarea categoric imposibilă deasupra dezbaterilor iduologice. Nu e vorba nici să cerem articolelor violente verbale sau veridice simpliste, ci să folosescăm cu fermitate eficientă capacitatea mar-

captole de curs, chiar dacă unele sînt foarte interesante. Mai mult se discerne preocuparea de a echilibra tematic sumarul în „Studii și cercetări de istorie literară și folclor” — lucru natural pentru o publicație care reflectă munca planificată a unui institut. În numărul de față se întîlnește și studii privitoare la marxiism — cercetările eminesciene ale acad. G. Călinescu. Folclorul îi sînt rezervate trei titluri, toate cu caracter istoric. Din domeniul de interes special al literaturii revoluționare sau influențate de clasa muncitoare fac parte articolele despre Traian Demetrescu și Șahia — deși ar fi fost poate mai potrivit ca atenția colaboratorilor să se îndreptă spre scriitorii și probleme mai tratate. Se simte de mult nevoia unor studii serioase despre paginile de și cu privire la literatură apărute în revistele dintre cele două războaie. În sfîrșit, teritoriul complex al literaturii dintre cele două războaie e cercetat în articolul lui Th. Virgolicu despre Matei Caragiale.

Dar sînt și în „Studii și cercetări” titluri care justifică întrebarea dacă evoluțiile cercetătorului și spațiul istoric n-ar fi putut găsi — în momentul actual — o întrebătoare mai utilă, cu atît mai mult cu cît în revistă există o evidentă preferință pentru articolele cu intenții monografice. Istoria literară nu se poate ocupa numai de personalități de mărimea lui Șahia. Dar ce urgență prezintă un mininos examen, pe patruzeci de pagini de revistă, al vieții și scrierilor Eleni Sevastos? Chiar activitatea ei principală — cea folcloristică — e caracterizată de autoul studiului, A. Bistrigeanu, drept „meritorie, dar mai mult didactică”. Studiul însă se ocupă pe diverse pagini și de opera literară originală a Eleni Sevastos, care descurajează analiza prin platinidism.

O ultimă observație. Poate că ea se adresează mai curînd Editorii Academiei R.P.R. decît publicațiilor. La revistele noastre literare, în afară de săptămînale, care apar cu regulatitate, s-a încetăținit tradiția intruzivărilor cu cite o lună-două. Nu ne mirăm cînd citim în mai „Viața românească” sau „Steaua” din martie. Dar cele trei publicații ale Academiei ajung la situații record. În „Cronica de familie” a lui Petru Dumitriu există un personaj care citește numai presa de la începutul secolului și își informează senină conștiința — ne aflăm în 1945 — despre ultimele stiri: înghețul Senei sau constituirea guvernului Dechanel, evenimentele survenite cu clevea decenii în urmă. Mecanismul psihologic și cauzele sînt foarte deosebite. Dar la jumătatea anului 1958, numerele în circulație din publicațiile literare ale Academiei R.P.R. poartă data 1957 — pentru „Studii și cercetări” e vorba, mai precis, de numărul 1-2 de la începutul lui 1957. Din ele, la publicația „Reviste străine”, cititorul rubrica ce cuprindeau sumarele din 1956 ale revistelor „L. Perseus” sau cel din 1955 al revistei „Acta Antiqua”. Și nu e vorba de aceste utile bibliografii sistematice și complete ale periodicelor care se întîlnește într-unele reviste străine. O mare mare operativitate, un răspuns mai la zi pot face mult mai eficace acțiunea exercitată de publicațiile Academiei R.P.R. care, după cum știm, posedă un justificat prestigiu în viața literară și în cea universitară.

Silvian Iosifescu

ȘTIINȚA ÎN UNIVERSUL POETIC

Da-că victoriile științei reprezintă o surșă lirică, foarte bogată, o situație îndrăgneață în contemporaneitate, un mijloc de reflecție asupra destinului nostru, tema care s-a insușit în poezie de reale cîștiguri, nu-i mai puțin adevărat că felul în care este unuier înfrîngărită comportă primejdii. Poate că mai mare pericol este acela de a se porni de la știință, de la evoluție, de la progres, pentru a se ajunge la un eșonig neguros al izvoarelor primare ale vieții. În acest fel de poezie științifică este punctul de plecare spre o experiență mistică. Dat fiind faptul că asemenea versuri sînt totuși puțin și de o valoare cu totul redusă, vom vorbi despre ele în subsol¹⁾.

Mai frecvente sînt versurile, născute sub zodia hiperbolei și sub domnia majusculelor, în care se uezază și se abuzează de grandorele științei, de victoriile omului. Oriet ar părea de paradoxal, la rădăcina acestora tot o atitudine nerățională se află. Căci artiștii lor se abandonează unei dorințe nelimitate pentru știință, revă-

șitate pînă și în exclamații, altminteri cum putem putea manifesta entuziasmul la următorul triumf științific?

Ceea ce ne apare dăunător este că această immoderate veridică constituie totodată expresia convenționalismului. Lumea și bucuria autentică pot împresura cu o undă de lirism evenimentele și le pot capta înfeșurările, sunt însă ca interpretarea entuziastă este una din laturile actului poetic. Așadar, reprimăm că elanul se chelimește și împredat și fără folos, și nu că el ar fi, în poezie, un izvor de energie fatală. Lipsesc și în această esențială — încercarea de a da o semnificație umană — nu strict tehnică acestor victorii. Unii poezii se lasă a magicii de farmecul ineditului, al spectaculosului și se apropie cu superficialitate de aceste teme grave, extragînd din fiecare descoperire doar și mereu o lecție de genialitate, care le dă oarecîte adevăruri convenționale în loc să ne aducă date noi despre misterul sufletului omensc. Elementul de nouate, fie chiar de nouate senzațională nu poate evenimentul trăinicia unei poezii. Fără un fior pornit din gîndire și afectivitate, versul se ostiește și pierd din memoria noastră, solicitată mereu de altele descoperiri științifice. Anii trec și ziua este aproape cînd vom privi lîndușoși, ca de un suav cîntec demodat, ceea ce ni se pare acum nouate lurgurantă. Se pierd din vedere că evenimentul cîntat are două serii de dimensiuni: una în ordinea științifică și alta în viața lăuntrică a poetului, cu alt rînd, cu alte semnificații, cu alte proporții, cînd în serial poezia evenimentul are o altă strălucire. Ceea ce subșisă după de elementul de nouate s-a sîns, este tot sensibilitatea care a receptat și a imprimat o marcă personală și unică asupra evenimentului. De asemenea, neincetata invocare a viitorului, înțeles pînă la urmă ca un straniu demurg, propozițiile mesianice devin nu numai un prezent supărător, dar și un fel de omitte modalitate de a respinge meditația asupra raportului dintre progresul științific și stările de lucruri curente.

Aceste observații apar evidente în produsele unde vibrația modestă și mijloacele mediocre sînt într-un contrast patetic cu vizuina formal grandioasă. Pactul cu universul devine în aceste poezii o bătaie pe burta cu bătrînul Atlas. Sentimentele de ură

riri științifice care-și găsesc proiecția în sensibilitatea noastră, care sînt încrustate în existența noastră cotidiană. Căci nu-i vorba numai de inventarea unor mijloace excepționale pentru parcurgere rapidă a distanțelor, și nu-i vorba numai să ne transportăm în alte planete, așa cum o facem pe bătrîna noastră țară. Ochiul poetului se deschid asupra unei alte lumi. Lăcrăni acesta e adevărat în toate surșurile în toate domeniile. Cînd oare, pînă la s-a mai puțin problema nueră război declanșat și purtat cu urmări fatale pentru omenire în mai puțin de un sfert de ceas, așa cum îl prezconizează strategia modernă? Existența bombelor atomice și cu hidrogen, experimentarea acestora, noaptea în care ne poate alina un simplu accuț la postul de comandă sau pe bordul navei care transportă arme nucleare, impun poetului subiecte covîrsitor de grave.

De aceea apare supărătoare acea poezie în care se etalează aceleași idei și simlămînte, antiteza trecutului, grandore, triumful omului prin tehnică, etc. Există de pînă, un adevărat ritual cu care se vorbește despre mașină, ca produs al inteligenței umane. Iată cum îl regăsim în tr-o poezie închinată combinei. Prensme versuri sînt consacrate amintirilor. Poetul își amintește greutățile muncii manuale. Revenim cîrind la realitate, e încearcă al sentiment care se încearcă deobicei într-o astfel de situație: „O știu, mă urmărește și-n lăta-mă simt mie”.

Nu se lasă însă copleșit de proporțiile impunătoare ale mașinii și o sîdează curajos:

„Dar iarăși mă curinde mîndria și lîm țic zic
Că truntea-mi ce asudă mărgăritar și floare”
Mai ales că mașina: „e născocirea mea
Și-i rodul sînt al multor milenii de sudor”.

(Ruslîn Mureșanu: „Brazdă în fata combinei”).

Există însă o rezistență a faptelor la această vizuina pauperă. Evenimentele nu pot fi frustate de multiplele și semnificații și rezumate în acest mod. Într-o asemenea poezie nici un sentiment nu-i autentic, credibil, totul pare spus pentru a scoate în evidență ideea preconcepțată a supremației și

nor expresi poezice-clieșu, din rutina unor formule moarte, o cale pentru a stabili un contact mai profund și mai nuanțat cu prezentul. Căci raporturile dintre știință și poezie sînt delicate. Și nu-i nevoie de multe vorbe ca să le bruscheze, ca să le modifice. E suficientă tăcerea. Cînd de pîldă în loc să-și găsească ecou sentimentele pe care le cheamă primejdia unui război atomic, își face loc o încredere orărbă, aceasta duce la greșita concluzie că asistăm pasivi la evenimentele, încetănița că finalul lor nu poate fi deșert fieric. Or, din clipa în care considerăm prezentul lîșit de contradicții și cu o desăfurare certă, abdicăm de la dialectica marxist-leninistă, ne privim singuri de perspectiva viitorului, iar din punct de vedere artistic facem totul pentru a lovi în caracterul dinamic al artei noastre și contribuim la lăncușura lui cu un sistem static de certitudini și canoane. Înțelegerea în spirit de partid a fenomenului pe care-l trăim presupune o participare mai profundă, mai politică, mai activă la evenimentele și nu doar o explicare.

La capătul acestor sumare notații, reies nu numai sentimentele și ideile care au călăuzit și călăuzesc încă poezia noastră, inspirată de evenimentele științifice, dar și acelea care tind să le ia locul ca urmare a unui proces necesar și obligator. Exuberanța facială cedează, abandonul dulcea frenezia în fața viitorului. Sensibilitatea lirică noastră devine tot mai complexă: simlămîntele care-și dispută sufletul ei nu mai sînt atît de simple și nete și ea refuză diviziunile transparente. Mai sînt unii poezii care au sufletul împărțit — cum se spune — categoric, numai între clevea sentimente, se mai scriu încă poeme mîndre de disperare pentru alectare și emplată, poezii caută să se apropie de evenimentele științifice înfrîndu-și eleaurile orbe, lînd conștiință cu severitate de marie ei futbreării, sancționînd ceea ce este simplist și subred, disarmonizat dintr-o știință pusă în serviciul alienării noastre, așa cum este operă în societatea capitalistă, și între o știință care îl prilejuiește afirmarea și înflorirea. Ori de cite ori se face simțită această gravitate reală, poezia cîștigă.

E desigur greu să ne despărțim de formulele poetice, folosite din grabă — vehemente comode și demodate în care spiritului nostru rutiner îi place să se plimbe. Dar trebuie, pentru a fi înțeles un adevăr un act creator, fertil, descuzător de drumuri. Iar noi credem că lupta împotriva convenționalismului ar însemna pentru lirica noastră un ghid care s-o conducă mai aproape de epocă, ar însemna un mijloc cu care să ne desprindem din plasa u-

B. Elvin

1) Iată de pîldă poezia „Evoluție” de Gheorghe Chivu, în care se infiltrază într-un mod vădit elemente ale unei lirici gînditoare. Omul aflat în ascensiune spre o țintă enigmatică și care se poate confunda cu divinitatea, așa apare poetului evoluția speciei. Nimeni nu poate înțelege zborul omului, căci se deslășoară „mai sus decît bătaia ochiului nostru de peruze”. Fapturile necunoscute care presimt drama care decurge de aci și-l vestesc: „Vulturii cîștigă și strigă: „omule, domnule, urle te duci?” În adevăr, căzuștea sa nu rămîne nesanționată. Fulgerul se va prăvăli în abis nu înainte de a se dăi și de a cere îndurare. Tărîna bună, înțide-și mîințe, mă abuzează, ține-mă”. Omul mare și răzguș de a intra într-o convorbire cu clevea semeni care, conform rețetelor gînditoare, sînt eretici autohtonizati: „Reveca, adu-mi coletele poale”, etc. Durerosa infrîngerea a omului vine de acolo că e făcut din pămînt și pămîntul îl cheamă: „De focul tău, de dorul tău, mă seacă la inimă”. Evoluția omului are în poezie sensul unei grații divine și în orice caz e de natură să arate precăutate condițiile noastre. Nu stăruim asupra acestei poezii, călăuzită de o ideologie foarte dubioasă, dar știința devine o denădădușă cheltuielă de muncă și inteligență dacă masa considerabilă de inocenți și descoperiri se reduce la un miracol și la un prilej de integrare într-o realitate tulburătoare.

ALEEA DIN NISIPURILE ZBURĂTOARE

Sentimentul înșelător că te îndrepti spre locuri pline de farmec, cu peisaje luminoase și calme, îți dă, mai ales în zilele primăverii, aleea de salcimi care mărginește șoseaua ce leagă centrul Olteniei, Craiova, de confluența Jiului cu Dunărea. E o alee foarte întinsă, poate cea mai întinsă din țară, se apropie de sute de kilometri. O alee de salcimi bătrâni, în doi și sub coroane largi, cu scoarță brăzdată de cute adânci. Surprinzător, acești salcimi își ironizează scintilătoarea, în luna mai, venerabila vârstă și tinuta solemnă, universitară, arinându-și de crengi gluma ciocinelor de flori mici și albe, furate într-o noapte neștiută de pe lujerul delicat și plâpând al lăcrămoarelor. Dacă s-ar putea telegrafia de la Craiova pe șirul acestor ghirlande de flori întinse pînă la Dunăre, te-ai simțit tentat să-ți anuși în limbaj festiv soseala în edenul de la punctul terminus al aleei. Dar aleea nu străbate într-un paradis. Ea străbate și duce spre locuri care numai de poezie, cu parfum idilic, nu pot fi bănuite. La stînga, din coasta întregii alee, se întind spre miazăzi și răsărit, zecile de mii de hectare ale nisipurilor zburătoare care vestejesc culturile frivole de porumb și secară, sub bătaia violentă a Austriului sau a Crivăului. Aleea, șoseaua, formează o punte înlemnită peste pământul care curge, călătorește într-o înveteșire, cînd se scind vîntul, ție teama să calci alături de alee, gîndind că, în locul pământului pulverizat și vînturat spre cer, s-a căsăcit un gol fără fund, un nimic înfiorător, fată de care gluma mărgăritarelor din salcimi e ca un ospaț de o veselie neghiobă pe marginea unei genuni. Văra, pe solul cu nisipurile cele mai vitrege, temperatura urcă între 60 și 70 grade. Cu o pîlă incintă imensă sub tălpi, pierdută ca niște umbre fără contur în pinzele dense ale nisipurilor călătore, plugarii de aici și-au muncit cîmpul cu o singură tragăciune. Grîul nu rezistă pe aceste locuri, secară pînă la seceriș ajunge rară și cu spicul sărac, porumbul crește pitic, cu știuleți care mai degrabă se usucă decît se coc. Pelagrosul cu buze plesnite, cu avuți și mîini descarnate nu e o raritate năstrușnică în satele din centrul nisipurilor.

Satele se întind spre Dunăre de-a lungul aleei, pîndind ele însele paze imense de salcimi care conuerează în întindere, unele dintr-ale, cu codrii cei mari ai munților Carpați. Pîndind numiri sate melodice, o-nomatopice aproape, care-ți sugerează călătinaul salcimiilor debordant de frunze, sub bătaia vîntului păduriile Răjistei, Sadovei. Dăinei apară satele care pe niște șiruri extraordinare de vieți omenești care și trag mijloacele de existență din semănăturile bobșelor în nisipurile zburătoare și în luna inundațiilor a Jiului. De cealaltă parte a aleei, Jiul nu e mai generos, cursul său capricios înecă repetat și fulgerător lunca, singurul pîmînt rîvnit pentru roadele bune. Existența omului s-a clătinaat mereu între lanul secăuțit și uscat de pubelele plutoare și între semănăturile măturătoare din lunca de inundațiile Jiului și Dunării. Oamenii de aici au dus o existență continuă de sinistrali, din generație în generație.

Trecînd ca o linie de hotar între pustul curgător al nisipurilor și luna amenințată de ape, aleea nu străbate într-un paradis. Capătul ei se pierde în smîrcurile și bălțile adormite din preajma confluenței.

Imprejurările naturale ale acestor locuri au concurat feroc cu izolarea socială suferită de oamenii de aici. Era puțin de șmuls din aceste locuri și trebuiau dăruite multe și costisitoare lucruri oamenilor de la Gura Jiului pentru ca ei să poată construi o pradă cit de cit rentabilă. Trecutul i-a lăsat aproape cum i-a găsit. Inapoierea strămoșilor s-a perpetuat cu temeinicie în casele generațiilor următoare. Focul s-a făcut mai departe în mijlocul țării, înconjurat de familiile care stăteau chinuite, învăluite în nori de fum, în așteptarea fierții sarbede de fiecare zi. Porul pășea din cotet și din ograda goală în casă, fără să facă prin asta o incursiune temerară și plină de inedit.

O aruncare de ochi pe harta Olteniei e concludentă. În părțile Gării Jiului, pe o arie imensă, orașul e inexistent. Bechetul, declarat oraș pe la începutul secolului nostru, n-a primit decît configurația unui sat bălțat, care și-a amorsit de-a lungul deceniilor avîntul clădirilor între parterul spațios și ros de igrasie și cușca îngustă cu cucușii de pe acoperiș.

Freaba mergea cit se poate de armonios. Inundațiile Jiului și Dunării salutați amical și complice primăriele, după ce mușcase din bordeiele și casele mărginașe și transformase semănăturile în plante acvatice pentru hrana broaștelor. Pămîntul de la cîmp și restul rămînea în competența exclusivă a nisipurilor zburătoare și a arendașilor.

Metodele atinse de plugarul sârman de ieri pe care el nu l-a putea fructifica îndeajuns pe bucata lui îngustă de pîmînt și numai cu hrîrleul, stau la baza celor mai strălucite experiențe de la stația Timburești. Aceste experiențe, odată ridicată la o înalță și eficientă factură științifică, vor fi înapoiate mulțimilor de oameni care le-au creat inițial, ca să le extindă vigoarea pe suprafețele întinse și lucrărele mecanizate ale gospodăriilor colective din regiunea nisipurilor zburătoare. Plantarea vieții în șanțuri deschise și adînci și nu la nivelul solului, pentru a fi ocrotită de ucigașii fierții de pulbere călătore, e o creație veche a oamenilor simpli din Dabuleni. O asemenea plantare a capatat la Timburești mari rezistențe și posibilități maxime de roade.

Înra stație experimentală de la Timburești, împintată în nisipurile cele mai vitrege, e nouă și splendidă alee de culturi viticole, agricole și pomicele pe un pîmînt care a fost crezut mult timp pierdut.

Ceea ce Raportul Consiliului de la Constanta vestea despre viitorul locurilor din nisipurile călătore, capătul astăzi conștient luminoase. Pămîntul muncos de pe cele peste 200.000 de hectare care a bășciorit îndelung marea tragică a generațiilor de lucrători olteni, a început să fie schimbat din blestem în prieten generos al omului.

Terenurile sateilor din jurul stației Timburești păstrează încă trista rămasă a perdelelor ocrotitoare de salcimi, distruse cu oștăie înucătoare pămîntului în vechiul sistem social. Nesporile călătore încă nesfîrșite pe aceste terenuri, astupănd zătea. Drumurile nu se desing decît prin valurile mai groase de pulbere pe care Austriul sau Crivăul le năvăle din ele. Drumurile se desing de pe sol și alegea prin aer. Danșonii nu păsesc pe drum, ci doar pe amintirea lui. Soarele e undeva sus, se vede alburii, poate că s-a scurs, ești totată căldura lui o simți cînduți pe cîmpurile dogoritoare. În mareașă alburilor scurte e repede stea sa de pe sol de vîntuleala pîșărașii iar apa plugar îndelung cade undeva în adîncul pămîntului, unde rădăcinile plantelor nu pot ajunge.

Lumina soarelui, gradul de intensitate al nisipurilor zburătoare, temperatura solului la suprafață și radicațiile, aventurile apei prin canalele nisipurilor, întregul univers al acestor locuri e studiat în imensul laborator viu de la stația din Timburești.

În „cabina” climatologică a stației, așezată sub cupola cerului liber, o femeie inginer agronom, pe nume Prof. Iira Mihai, îmbrăcată într-un halat alb de spital, ia din ceas în ceas temperatura pămîntului nisipos, cu unu om grav bolnav. Heligraful, pluviometrul, hidrometrul, vaporimetrul, termometrul etajat, rigiele fixe pentru controlul spivierării nisipurilor, concurează la privegherea izbinzii culturilor de via, pomi și cereale, înecate în stația Timburești, de unde va porni renașterea întregii regiuni.

Dincolo de grădinele întinse ale stației, nisipul se zbate haotic, învînturîndu-se între pîmînt și cer. Nisipul de pe terenurile stației, același

Desen de IULIAN OLARIU

Din „Carnet de front”

(Tatra, 1945)

ULTIMA LUPTA

Revăd și-acum pădurea impietrită, înaintăm tîrîș, din pom în pom... Cu fruntea sus, în cule înaltă, De fiecare arbor cite-un om!

Cînd soarele a năvălit de-afară Ne-a arșiat la fel ca un rachiu, Parcă beam din peșteri prima oară Și beam în pumni tot cerul stăliu!

CAZEMATA

A mai rămas pe cîmp o cazemată Pe care urca mielul subțirel... Ce slabă zace moartea betonată Și cit de tare e plîpîndul mie!

PAX

Păsar pe culme proaspelele roze, Peste grădini și cîrduri de copii, Iar un stupar și-a prins masa de gaze Să răcolească faguri aurii.

Nicolae Tăutu

11 MAI 1945

Impachetărăm plasele vîrgate Și foile de cort împăturim,

„De ve uita această legănare, Pe asazin de-îl vei lăsa uitat, Prietene, înseamnă o trădare A omului și e de neiertat!”

De la ferestre zdrețe-ndoliate În flacăra din sobă mîștium.

De la soarele a năvălit de-afară Ne-a arșiat la fel ca un rachiu, Parcă beam din peșteri prima oară Și beam în pumni tot cerul stăliu!

Circuit vital

„Așadar a sosit primăvara. Tainica boare a dimineții A aprins împrejuri, înmîit, Candelă pură-a verdeții.

De-acum ea va arde intens. Pe cîmp, în păduri și lîvezi, Pînă țirzu, cadre iarnă, Cînd va muri sub zăpezii.

Dar eu voi afa-o și-atunci Sub strănele ierml rafale.

Pîlpîind în inima rugurilor, Risipiți pe crengi hibernale.

Și voi ride de geruri, știind, Că licărul verde și blind Va țîșni în curînd tumultuos, Și că eu îmi voi spune-n curînd:

„Așadar a sosit primăvara. Tainica boare a dimineții Reaprinde-mprejuri, înmîit, Candelă pură-a verdeții.

Emilia Căldăraru

CONCERTUL DE NOAPTE

Radificarea asta a stîrnit în mintea oamenilor întrebări grele și incurcate. Pînă mai ieri, ne cîntau seara greierușii sub prag și privighetorile în livadă. Ca muzicant vesit, unu era, și bădă Andrei îl chema Actum în ne-am omenit deodată cu sute și mii de cîntăreți, și din vioară, și din pian, și din cite și mai cite instrumente...

— Beethoven? Dar de ce? — Pentru că s-a anunțat că va cînta în astă-seară... M-am așezat mai bine, fată-n față cu vecinul meu, și l-am vocat pe zguduitorul Beethoven. Am închis ochii strîns, strîns, mi-am lăsat tîmpla în mîini și mîntea mi s-a umplut de simfonii. Am ales cuvintele cele mai fierbinți, pentru a nimeri drept în inima vecinului!

— Cum, să-l gîzime cîntînd... a spus acesta și după ce mi-a mulțumit frumos a ieșit în noapte și-n vîntul de miazăzi, parcă topindu-se într-o simfonie.

Nu m-am putut stăpîni mult. O bucurie ucigătoare mă înăbușea. Ori-cît încercam, nu izbucnam să mi-l chinu pe vecinul meu ascultînd imnurile împăratului armoniei! Stai că te prînd, vecine! Chiar de la cele dinți acorduri, vei răsuși butonul a-paratului! Cum ai să-l înțelegi, ce are de spus sufletului tău simplu titim muzicii, mărei ca fenomenule universului? Și apoi, ce ciudat lucrul Beethoven a ajuns și sub streșinile căsutei noastre!

— Incet, incet, am ieșit în drum și m-am apropiat de casa vecinului. Lampa era stîfnă însă lumina focului bătea în perdeaua albă. Nu se auzea nici un glas omeneș. Muzica lui Beethoven începuse! Acordurile solemne răzbăteau afară, se contopeau cu vîntul de miazăzi ca un element ce se întoarce înapoi în elementele eterne.

În primele clipe n-aș fi putut spune dacă muzica venea din căsuța vecinului, din timp sau din serele pline de luceferi. Așa am stat, închipuindu-mi familia vecinului ascultînd dinți acorduri, vei răsuși butonul a-paratului! Cum ai să-l înțelegi, ce are de spus sufletului tău simplu titim muzicii, mărei ca fenomenule universului? Și apoi, ce ciudat lucrul Beethoven a ajuns și sub streșinile căsutei noastre!

CĂTELUL NEGRU...

amenii de pe la noi au scotit totdeauna purtarea cănelor de ață o treabă a celor ce n-au de lucru! Nu-i mai mare risul? O hui-dumă de om, să umbre toată ziua cu javra după el, cînd pîmîntul țîpă în buruiene... De alfel năvălul acesta n-a făcut niciodată pucea la noi în sat! Și totuși oricît ne-am apărut obrazul, n-am scăpat! Cum au venit „livizorele”, „lixifioanele”, „bitimendrele” acestea, și au prins a grăi la mișcarea unui clempuș, și mai ales cînd au prins să cînte, hotărîr, nu ne-am mai putut despărți de ele... Cum naiba să ieși măcar pînă la fîntînă? Cum ieși, cum pierzi un cîntec sau un cuvînt înșă, puterea de scornire a omului n-are capăt, și am dovedit-o și noi, cu destulă prisosîntă! De pîndă, dacă unu are de cîmpuri pari în ogradă, deschide fereastra, desprinde puțin sîrma „lixifionului” din perete și-l scoate pe prispa, astfel să nu piardă nici o lotă din mimunățiile aparatului... Și așa, el clopotește pari, și muzica îl unge la inimă... Ba, cînd e vorba de scorniri noi, de astronautică, de astrobotanică, sau de sateliți, pune toporul deoparte, se așează lîngă eticheta neagră și ascultă... E drept, vînta femeia și-l ceartă:

— Stai? Bine că stai! Așa e, de cînd cu „lixifioanele”... — Dar tu, parcă nu? îi răspunde omul. N-ai vrut să urci „lixifionul” în podul casei, alaltăieri, cînd trebuia să adegă fasole? — Ei, na! Eu, ca eu! Dar tu... Și nu-și mai termină cuvîntul, căci muzica îl învălute pe amîndoi deodată.

Cel mai de pomină însă rămîne tot cel ce a confundat „lixifionul” cu cățelul! Cum avea de pus fasole în grădina, omul acela a desprins binisor difuzorul din perete, a desprins sîrma în toată lungimea (se pricepea, căc făcuse războiul ca telefonist) și așa, a luat sacul cu fasole și sapa, și s-a pus pe treabă: după fiecare postăță, muta și „cățelul negru” după el, trăgîndu-l ușor de ață... Și „cățelul” cu gură de alamă întîi a mîrîit în urma lui și a hîrîit. Pe urmă s-a dat la cale, și ca un cățel fermecat din basm a început să-și insire minunățiile. Treceau pe lîngă grădina aceluia om fel de fel de hitri, și unii rideau, însă omul bătea din ureche, căci ce le păsa altora cînd setea sufletului său nu mai cunoștea margini? Cum să lase să se piardă în vînt tot ce spune și tot ce cîntă gura fermecată de alamă... Din cînd în cînd se orea, se uita la difuzor, lung: — Măi! al dracului! Zi-l, mai zi-l...

— Hai, zi-l, zi-l... — Și se spune că a doua zi, cînd a trebuit să pornească deaparte la cîmp, a privit difuzorul cu regret: — Ce să-ți fac? Pînă-n cîmp nu te pot lua, gură de aur! Și ar fi vrut să tragă clempușul, să-l apese bine, bine, să închidă în aparat toate știrile și toate cîntecele, să-l aștepte toate, și știrile și cîntecele, pînă se va întoarce el, seară...

— Hai, zi-l, zi-l... — Și se spune că a doua zi, cînd a trebuit să pornească deaparte la cîmp, a privit difuzorul cu regret: — Ce să-ți fac? Pînă-n cîmp nu te pot lua, gură de aur! Și ar fi vrut să tragă clempușul, să-l apese bine, bine, să închidă în aparat toate știrile și toate cîntecele, să-l aștepte toate, și știrile și cîntecele, pînă se va întoarce el, seară...

In zori se lasă ceața...

In zori se lasă ceața și-nvăluie orașul și strada argintată ce urcă pîn-la cer, de unde parc-Ahile coboară-noet — ostașul cel mînd în armură, neasernit lîncier.

In urma lui armata, vitejii ce pornesc în jos, dinspre Atena, spre portul plin de soare,

Pireu, octombrie 1967.

Ștefan Gheorghiu

Riposta

Se urcă-n ramuri sevă nouă, Frunzișu-ade proaspăt, iar; Scăldată: primăvara-n rouă Și omul e ca un frunzar,

El simte-ntr-insul proșpețime, Fecund, răscolitor polen, — Voi vreți însă-n întuneclime Să piară-n nuclear infern.

In locu-ninselor tăpșane Și-al minunatelor cetăți, Voi vreți ruină și maidane, Imense pustietăți;

Dorji un nou apocalips, Ci rivnei voastre-încendiare

Li stăm noi — uriaș frunzar Să apărăm curatul vis

A vieții nouă primăvară, Stau oameni — miriade foi, Ei mlade viguros desfăc: O stăvilă de neclintit Oricărui feluri de război, La orice lărmă de tesac!

Ca florile fără de număr Ce-n lume, azi, au poleșit, Stau oamenii — umăr la umăr Zmîntitul gînd, din plin să-și farme, O, calbane nuclear; Tu nu uita: e gata arma Să-ți dea riposta lapidar.

Camil Baltazar

Zboară cocorii

La nunțile noastre milioanele de logodnici ucși ca niște clopote imense de bronz vorbește lui Ștefan:

Să nu mai susure plînsul de dolu al mamelor pe umerii apelor

pe timpurile văzduhului, Să zimbească toate logodnicele lumii Iar bărbății să fie mai mult decît amintiri dureroase ale războiului.

Prieten, pentru Boris, cerb zvelt, întors în cenușă de un glonte iascist

pe pentru sufletul răvășit al logodnicei sale pentru triumful lumii și dragostei apărați de urgi poeza și cîntecele.

Cezar Baltag

PRADA ACINILE

CAP. XXII

OROȘ (II)

De în felul în care inspectorul Grunz îi jucă ochii și sfircurile feței... De ce nu-i răspunzi domnule inspector, Licule? Unde mă găsești tu om bun ca domnul inspector, Licule? De ce vrei să te nenorocesci, Licule? Și de ce vrei să mă lasi să mă nenorocesc și pe mine, Licule? Se duse iarăși lângă Oros și i se băgase în suflet. Nu vreau să nenorocesc pe nimeni, femeie. N-am ce spune. Mă chină degeaba... Nu știu nimic. Auzi, cuconiță dragă, auzi dumneata!... Zice că-i chaniim degeaba... Cum degeaba, mă? Cum degeaba?... Ce crezi tu că sîntem noi, mă? Cîm Sarapî? Căi? Nu sîntem, mă, nici cîm, nici sarapî, nici călii. Sîntem slujitori ai statului, mă, și trebuie să păzim statul de comunisti, mă. Auzi? Oros spuse încet: Nu e nevoie să vă osteniți atît de mult cu lămuriri, domnule inspector. Știu foarte bine cine sîntei! Bondocul de lingă usă își ridică iarăși mințile mari și pînose în sus. Se rugă cu glas de copil răslătat căruia razele nu i se împinesc toate poftele: Lăsați-mă, vă rog, domnule inspector... Așat... Vă place să ascultați cum cîntă lăutarul?... Și pe mine mă lasă singură, să turbez așteptîndu-te acasă... Nu te puteam lua cu mine în fiecare seară. Dar duminica te luam și te ducem la dans. Femeia se gîndi cîteva clipe. Își adună sprincelele. Apoi fața i se destinsese, zîmbi. Minți, Licule. Cînd veneai acasă, îmi cereai să-ți dau de mîncare. Mîncă cu poftă. Un om care umblă prin circumi, mai bea, mai mîncă. Își strîcea foamea. Tu veneai acasă cu foamea întreagă. După ce te săturai, te dezbrăcai și te culcai lingă mine. Nu mîroșai nici a murele străine, nici a băutură. Atîte! De mult te dibuim eu și-ți scoțeam ochii în somn. Te întineai cu Gavril Toduță și cu alți comunisti... Nu mă întineam decît cu Gavril Toduță. Ți-am mai spus, și tu ști bine că este așa. Umblam prin circumi și ascultam cum cîntă lăutarul... Inspectorul Grunz zise dulce: Cuconiță dragă, pentru că tot ne-am apucat să pâlăvrăgim fără nici un rost și ne treceam noaptea împreună, nu ai vrea dumneașta să încerci să-ți mai aduci aminte și numele altor persoane pe care, eventual, le-ai mai văzut în compania soțului dumitale? Neaga își prinse timplele între minți. Acuma... Acuma, nu... Sînt obosită... Obosită... Simt că-mi plesnește capul de durere. Linștește-te, cuconiță dragă... Te rog frumos să te liniștești... Se ridică, ocolii cu pași grei biroul, se apropie de ea și-i mîngie ușor bărbia. Femeia se lăsa mîngiată. Înclină capul și-și sprîjini obrazul de mina inspectorului, Grunz își muie și-și îndulci și mai mult glasul: Te rog, cuconiță scumpă, te rog să te liniștești. Nu-mi plac femeile agitate. Ne aghiam destul noi, bărbății. Femeile trebuie să fie dragule, calme, să ne mai calzeze și pe noi, cuconiță draga. Deveni plîngăcioasă: Acuma... Acuma, domnule inspector, vă înțeleg. Aveți de ce să vă plîngeți de bărbatul meu. E încapănat... E încapănat ca un catîr. Acuma... Acuma îl înțeleg și pe domnul de lingă usă care vă ruga să-i dati voie să-l omoare pe Licu... Bărbatul meu mi-a dat migrenă cu încăpătinarea lui. Inspectorul Grunz îi mîngie urechile și gîrul. După ce o întărită, o părăsi și-și reluă locul pe scaun. Cuconiță dragă, poate dorii o cafea, o țigară? Femeia făcu un semn afirmativ. Inspectorul sună și un cap tinăr, asouit, de vulpe, se arătă în ușă. La ordin, domnule inspector... Cafele... Capul de vulpe se arătă și mai mult în deschizătură, numără în gînd oamenii care se aflau acolo, în birou, și întrebă: Cîte... Două. Arătîndu-l pe Oros și pe bondocul care-l pazea, cu bărbia, capul de vulpe se stăru: Pentru dumneavoastră nu am aduc? Răspunsul inspectorului Grunz căzu lîngă el. Nu e cazul... Capul de vulpe se retrase. Inspectorul puse pe birou pachetul de țigări și se grăbi să aprindă chibritul: Pînă vine cafeaua, aprinde o țigară, cuconiță dragă. Neaga aprinse țigara și începu să tragă din ea cu sete. Aprinse și inspectorul una. Tăcîra și lumara. Capul de vulpe aduse cafelele și paharele cu apă. Oros băgă de seamă că băiatul e lingă de mîna stîngă. Inspectorul și femeia, în timp ce sorbeau din cești, mai aprinseră un rînd de țigări. Femeii îi trecu obosala și-și reveni buna dispoziție. Vă mulțumesc, domnule inspector. Cafeaua a fost excelentă iar țigările, ce să vă spun... De, cuconiță! Muncă multă. Cu cafeaua și cu țigările ne mîntuim și noi. Atfel am cădea de ostenală. Se întoarse spre Oros care abia se mai ținea pe picioare: Vezi, Oros? Vezi, mă, cum știu eu, inspectorul Grunz, să-mi trateze prietenii? Cu surisuri, cu cafea veritabilă, cu țigări bune... De ce nu vrei tu, mă, Oros, să dai destinsă-ți soție, prietenul meu? Af? De ce nu vrei tu, mă, Oros, să fim noi doi prieteni buni? Af? Răspunde-mi... Licu Oros făcu o mișcare în umeri, vrînd să-și spună în modul acesta, fără să se folosească de cuvinte, că așa ceva era cu neputință. — Îți vezi cuconiță dragă? Nu-mi răspunde. Ridică din umeri. Parcă n-ar avea gură. Parcă ar fi mut, cuconiță dragă.

— De ce nu-i răspunzi domnule inspector, Licule? Unde mă găsești tu om bun ca domnul inspector, Licule? De ce vrei să te nenorocesci, Licule? Și de ce vrei să mă lasi să mă nenorocesc și pe mine, Licule? Se duse iarăși lângă Oros și i se băgase în suflet. Nu vreau să nenorocesc pe nimeni, femeie. N-am ce spune. Mă chină degeaba... Nu știu nimic. Auzi, cuconiță dragă, auzi dumneata!... Zice că-i chaniim degeaba... Cum degeaba, mă? Cum degeaba?... Ce crezi tu că sîntem noi, mă? Cîm Sarapî? Căi? Nu sîntem, mă, nici cîm, nici sarapî, nici călii. Sîntem slujitori ai statului, mă, și trebuie să păzim statul de comunisti, mă. Auzi? Oros spuse încet: Nu e nevoie să vă osteniți atît de mult cu lămuriri, domnule inspector. Știu foarte bine cine sîntei! Bondocul de lingă usă își ridică iarăși mințile mari și pînose în sus. Se rugă cu glas de copil răslătat căruia razele nu i se împinesc toate poftele: Lăsați-mă, vă rog, domnule inspector... Așat... Vă place să ascultați cum cîntă lăutarul?... Și pe mine mă lasă singură, să turbez așteptîndu-te acasă... Nu te puteam lua cu mine în fiecare seară. Dar duminica te luam și te ducem la dans. Femeia se gîndi cîteva clipe. Își adună sprincelele. Apoi fața i se destinsese, zîmbi. Minți, Licule. Cînd veneai acasă, îmi cereai să-ți dau de mîncare. Mîncă cu poftă. Un om care umblă prin circumi, mai bea, mai mîncă. Își strîcea foamea. Tu veneai acasă cu foamea întreagă. După ce te săturai, te dezbrăcai și te culcai lingă mine. Nu mîroșai nici a murele străine, nici a băutură. Atîte! De mult te dibuim eu și-ți scoțeam ochii în somn. Te întineai cu Gavril Toduță și cu alți comunisti... Nu mă întineam decît cu Gavril Toduță. Ți-am mai spus, și tu ști bine că este așa. Umblam prin circumi și ascultam cum cîntă lăutarul... Inspectorul Grunz zise dulce: Cuconiță dragă, pentru că tot ne-am apucat să pâlăvrăgim fără nici un rost și ne treceam noaptea împreună, nu ai vrea dumneașta să încerci să-ți mai aduci aminte și numele altor persoane pe care, eventual, le-ai mai văzut în compania soțului dumitale? Neaga își prinse timplele între minți. Acuma... Acuma, nu... Sînt obosită... Obosită... Simt că-mi plesnește capul de durere. Linștește-te, cuconiță dragă... Te rog frumos să te liniștești... Se ridică, ocolii cu pași grei biroul, se apropie de ea și-i mîngie ușor bărbia. Femeia se lăsa mîngiată. Înclină capul și-și sprîjini obrazul de mina inspectorului, Grunz își muie și-și îndulci și mai mult glasul: Te rog, cuconiță scumpă, te rog să te liniștești. Nu-mi plac femeile agitate. Ne aghiam destul noi, bărbății. Femeile trebuie să fie dragule, calme, să ne mai calzeze și pe noi, cuconiță draga. Deveni plîngăcioasă: Acuma... Acuma, domnule inspector, vă înțeleg. Aveți de ce să vă plîngeți de bărbatul meu. E încapănat... E încapănat ca un catîr. Acuma... Acuma îl înțeleg și pe domnul de lingă usă care vă ruga să-i dati voie să-l omoare pe Licu... Bărbatul meu mi-a dat migrenă cu încăpătinarea lui. Inspectorul Grunz îi mîngie urechile și gîrul. După ce o întărită, o părăsi și-și reluă locul pe scaun. Cuconiță dragă, poate dorii o cafea, o țigară? Femeia făcu un semn afirmativ. Inspectorul sună și un cap tinăr, asouit, de vulpe, se arătă în ușă. La ordin, domnule inspector... Cafele... Capul de vulpe se arătă și mai mult în deschizătură, numără în gînd oamenii care se aflau acolo, în birou, și întrebă: Cîte... Două. Arătîndu-l pe Oros și pe bondocul care-l pazea, cu bărbia, capul de vulpe se stăru: Pentru dumneavoastră nu am aduc? Răspunsul inspectorului Grunz căzu lîngă el. Nu e cazul... Capul de vulpe se retrase. Inspectorul puse pe birou pachetul de țigări și se grăbi să aprindă chibritul: Pînă vine cafeaua, aprinde o țigară, cuconiță dragă. Neaga aprinse țigara și începu să tragă din ea cu sete. Aprinse și inspectorul una. Tăcîra și lumara. Capul de vulpe aduse cafelele și paharele cu apă. Oros băgă de seamă că băiatul e lingă de mîna stîngă. Inspectorul și femeia, în timp ce sorbeau din cești, mai aprinseră un rînd de țigări. Femeii îi trecu obosala și-și reveni buna dispoziție. Vă mulțumesc, domnule inspector. Cafeaua a fost excelentă iar țigările, ce să vă spun... De, cuconiță! Muncă multă. Cu cafeaua și cu țigările ne mîntuim și noi. Atfel am cădea de ostenală. Se întoarse spre Oros care abia se mai ținea pe picioare: Vezi, Oros? Vezi, mă, cum știu eu, inspectorul Grunz, să-mi trateze prietenii? Cu surisuri, cu cafea veritabilă, cu țigări bune... De ce nu vrei tu, mă, Oros, să dai destinsă-ți soție, prietenul meu? Af? De ce nu vrei tu, mă, Oros, să fim noi doi prieteni buni? Af? Răspunde-mi... Licu Oros făcu o mișcare în umeri, vrînd să-și spună în modul acesta, fără să se folosească de cuvinte, că așa ceva era cu neputință. — Îți vezi cuconiță dragă? Nu-mi răspunde. Ridică din umeri. Parcă n-ar avea gură. Parcă ar fi mut, cuconiță dragă.

— Lăsat în pace ursul, a plecat, s-a pierdut printre arbori și printre stînci. — Uu! Uu! Uu!... El Licu, s-a dat jos, și-a cules ghiozdanul și ciomagul din poteca și-a mers mai departe spre casă. — Uu! Uu! Uu!... I-a ieșit Rafira în cale. — Pentru ce dai gură, ca și cum te-ai găsi în primejdie, Licule? — M-am întîlnit cu ursul, mămică. — Și-a fugit, Licule? — N-a fugit, mămică. M-a prins în brațe, m-a strîns și a vrut să mă murească. M-am bătut cu el. — La crezut pentru că străile lui erau pline de păr de urs și l-a crezut pentru că fîl ei nu învățase să cunoască minciuna. — Trecuți cebi, Licule!... Dacă ar fi trăit trăc-tău să te vadă și să te audă... Trecuți ochii, Licule... — E bine că trăiești cel puțin dumneașta. Prietenul meu de bancă, Mari Crău, nu are nici mamă, nici tată, cît mamă un bunic orb care-l crește. — Rafira l-a luat în brațe și l-a fucat ochii l-a bătut ochii și l-a strîns. Dar strîns-oarea ei nu era vrăjmășă ca a ursului, ci dulce, dulce... Cei-mai îi făcuse măică-să? O îi dormind vă care la oști ceas țirzu de mizer de moarte? Și dacă o îi curva dormind, care ce sos de somn o îi dormind? — Bondocul cu minți mari și pînose se lîrta cu pumnul în coaste. — Bonel! Auzi, boule, ce te întrebă domnul inspector? De ce nu

— Cîte? — Două, derbedeule, două. — Am înțeles, să trăiți, domnule inspector. — Băiatul ciung și cu cap de vulpe aduse cafelele și dispăruse. Inspectorul sorbi din cafea. Sorbi și Neaga. Inspectorul zise: — Măgarul, n-a potrivit-o bine din zahăr. I-a ieșit prea dulce. — Se întîmplă uneori, spuse Neaga. A pregătit-o prea repede. — Era somnoros... O să-i trag o chelălăună de-o să mă tină mințe. — Inspectorul împinse cafeaua cu silă, mai la o parte, se întoarse spre Oros și-l întrebă: — Ai auzit, mă, ce-a spus cuconița? — N-am auzit. — Cum? N-ai auzit? — N-am auzit, domnule inspector. — Inspectorul Grunz sări în picioare și cuprins de iritare începu să dea ocol biroului agîtîndu-și mințile. — Îi vezi, cuconiță? Îi vezi? — Îi văd, domnule inspector. Îi văd și-ți aud și nu-mi vine să-mi cred ochilor și urechilor. — Cum poți dumneașta, cuconiță dragă, să ceri îndurare pentru un astfel de minciună? N-a auzit nimic! Dar unde îi erau urechile? Femeia trase adînc din țigară, aruncă fumul albastru afară, pe nas, și sorbi înlințele picături de cafea din ceașca înflorată. Inspectorul a pînă ceașca lui, din care nu băuse decît o înghițitură, și o aruncă în Oros. Acesta avu timp să se ferească. Ceașca înflorată se izbi de perete.

— Cîte? — Două, derbedeule, două. — Am înțeles, să trăiți, domnule inspector. — Băiatul ciung și cu cap de vulpe aduse cafelele și dispăruse. Inspectorul sorbi din cafea. Sorbi și Neaga. Inspectorul zise: — Măgarul, n-a potrivit-o bine din zahăr. I-a ieșit prea dulce. — Se întîmplă uneori, spuse Neaga. A pregătit-o prea repede. — Era somnoros... O să-i trag o chelălăună de-o să mă tină mințe. — Inspectorul împinse cafeaua cu silă, mai la o parte, se întoarse spre Oros și-l întrebă: — Ai auzit, mă, ce-a spus cuconița? — N-am auzit. — Cum? N-ai auzit? — N-am auzit, domnule inspector. — Inspectorul Grunz sări în picioare și cuprins de iritare începu să dea ocol biroului agîtîndu-și mințile. — Îi vezi, cuconiță? Îi vezi? — Îi văd, domnule inspector. Îi văd și-ți aud și nu-mi vine să-mi cred ochilor și urechilor. — Cum poți dumneașta, cuconiță dragă, să ceri îndurare pentru un astfel de minciună? N-a auzit nimic! Dar unde îi erau urechile? Femeia trase adînc din țigară, aruncă fumul albastru afară, pe nas, și sorbi înlințele picături de cafea din ceașca înflorată. Inspectorul a pînă ceașca lui, din care nu băuse decît o înghițitură, și o aruncă în Oros. Acesta avu timp să se ferească. Ceașca înflorată se izbi de perete.

— Cîte? — Două, derbedeule, două. — Am înțeles, să trăiți, domnule inspector. — Băiatul ciung și cu cap de vulpe aduse cafelele și dispăruse. Inspectorul sorbi din cafea. Sorbi și Neaga. Inspectorul zise: — Măgarul, n-a potrivit-o bine din zahăr. I-a ieșit prea dulce. — Se întîmplă uneori, spuse Neaga. A pregătit-o prea repede. — Era somnoros... O să-i trag o chelălăună de-o să mă tină mințe. — Inspectorul împinse cafeaua cu silă, mai la o parte, se întoarse spre Oros și-l întrebă: — Ai auzit, mă, ce-a spus cuconița? — N-am auzit. — Cum? N-ai auzit? — N-am auzit, domnule inspector. — Inspectorul Grunz sări în picioare și cuprins de iritare începu să dea ocol biroului agîtîndu-și mințile. — Îi vezi, cuconiță? Îi vezi? — Îi văd, domnule inspector. Îi văd și-ți aud și nu-mi vine să-mi cred ochilor și urechilor. — Cum poți dumneașta, cuconiță dragă, să ceri îndurare pentru un astfel de minciună? N-a auzit nimic! Dar unde îi erau urechile? Femeia trase adînc din țigară, aruncă fumul albastru afară, pe nas, și sorbi înlințele picături de cafea din ceașca înflorată. Inspectorul a pînă ceașca lui, din care nu băuse decît o înghițitură, și o aruncă în Oros. Acesta avu timp să se ferească. Ceașca înflorată se izbi de perete.

— Cîte? — Două, derbedeule, două. — Am înțeles, să trăiți, domnule inspector. — Băiatul ciung și cu cap de vulpe aduse cafelele și dispăruse. Inspectorul sorbi din cafea. Sorbi și Neaga. Inspectorul zise: — Măgarul, n-a potrivit-o bine din zahăr. I-a ieșit prea dulce. — Se întîmplă uneori, spuse Neaga. A pregătit-o prea repede. — Era somnoros... O să-i trag o chelălăună de-o să mă tină mințe. — Inspectorul împinse cafeaua cu silă, mai la o parte, se întoarse spre Oros și-l întrebă: — Ai auzit, mă, ce-a spus cuconița? — N-am auzit. — Cum? N-ai auzit? — N-am auzit, domnule inspector. — Inspectorul Grunz sări în picioare și cuprins de iritare începu să dea ocol biroului agîtîndu-și mințile. — Îi vezi, cuconiță? Îi vezi? — Îi văd, domnule inspector. Îi văd și-ți aud și nu-mi vine să-mi cred ochilor și urechilor. — Cum poți dumneașta, cuconiță dragă, să ceri îndurare pentru un astfel de minciună? N-a auzit nimic! Dar unde îi erau urechile? Femeia trase adînc din țigară, aruncă fumul albastru afară, pe nas, și sorbi înlințele picături de cafea din ceașca înflorată. Inspectorul a pînă ceașca lui, din care nu băuse decît o înghițitură, și o aruncă în Oros. Acesta avu timp să se ferească. Ceașca înflorată se izbi de perete.

— Cîte? — Două, derbedeule, două. — Am înțeles, să trăiți, domnule inspector. — Băiatul ciung și cu cap de vulpe aduse cafelele și dispăruse. Inspectorul sorbi din cafea. Sorbi și Neaga. Inspectorul zise: — Măgarul, n-a potrivit-o bine din zahăr. I-a ieșit prea dulce. — Se întîmplă uneori, spuse Neaga. A pregătit-o prea repede. — Era somnoros... O să-i trag o chelălăună de-o să mă tină mințe. — Inspectorul împinse cafeaua cu silă, mai la o parte, se întoarse spre Oros și-l întrebă: — Ai auzit, mă, ce-a spus cuconița? — N-am auzit. — Cum? N-ai auzit? — N-am auzit, domnule inspector. — Inspectorul Grunz sări în picioare și cuprins de iritare începu să dea ocol biroului agîtîndu-și mințile. — Îi vezi, cuconiță? Îi vezi? — Îi văd, domnule inspector. Îi văd și-ți aud și nu-mi vine să-mi cred ochilor și urechilor. — Cum poți dumneașta, cuconiță dragă, să ceri îndurare pentru un astfel de minciună? N-a auzit nimic! Dar unde îi erau urechile? Femeia trase adînc din țigară, aruncă fumul albastru afară, pe nas, și sorbi înlințele picături de cafea din ceașca înflorată. Inspectorul a pînă ceașca lui, din care nu băuse decît o înghițitură, și o aruncă în Oros. Acesta avu timp să se ferească. Ceașca înflorată se izbi de perete.

RENTABILITATE DE PLINĂ

(Urmare din pag. 1)

Deschiderea Muzeului literaturii romine „Mihail Eminescu“

Cum, în ce fel, cu ce argumente poate să justifice Teatrul National din Cluj numărul de 5 (cinci) spectacole pe care le-a făcut în această stagiune cu piesa comunistă „Ziaristi“...

Am o vechă slăbiciune pentru filmele documentare. Mă interesează, le găsesc instructive și educative, iar dacă sunt regizate cu gust realizează un paradox și o simboliză teribilă: documentare artistică, în al doilea rând — și o spun fără nicio urmă de falsă condescendență — găsesc că în ultima vreme au devenit mai interesante și mai complexe dezvoltate...

Acad. D. Panaitescu-Perpessicu, conducătorul muzeului, a arătat unele probleme de organizare, precum și în privința expoziției închinată centenarului Barbu Delavrancea...

Patosul țircovnicesc

Am o vechă slăbiciune pentru filmele documentare. Mă interesează, le găsesc instructive și educative, iar dacă sunt regizate cu gust realizează un paradox și o simboliză teribilă: documentare artistică, în al doilea rând — și o spun fără nicio urmă de falsă condescendență — găsesc că în ultima vreme au devenit mai interesante și mai complexe dezvoltate...

Am asistat de curând la proiectarea unui documentar, inspirat din viața lui Ion Creangă. Prima frază de după generic suna aproximativ astfel: „Pe o creastă vale a Ozinei s-a născut Ionuță, sau Nica al lui Ion și Petrei, cel care a trăit o viață plină de aventuri și fapte eroice...“

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

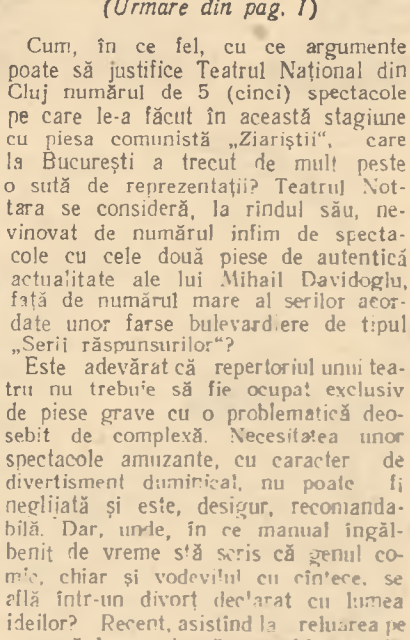
De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

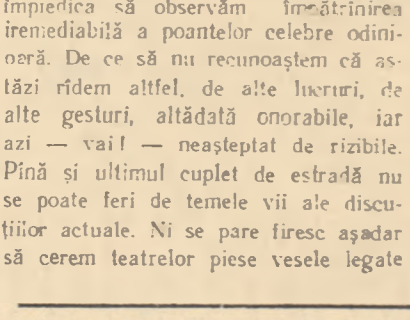
De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

St. B.

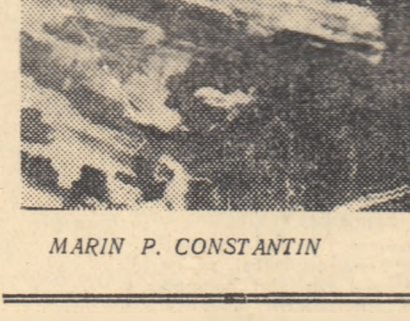
MARIN P. CONSTANTIN

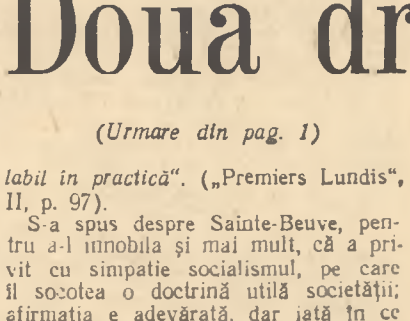
V. Mindra

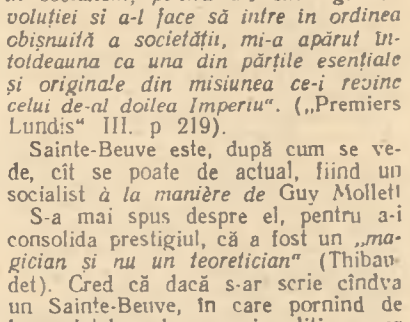
Mihai Gafița

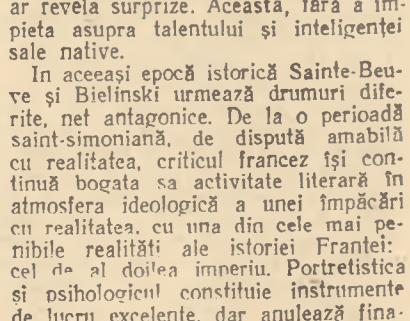
Georgeta Horodincă

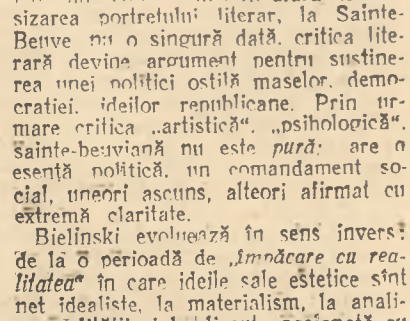
V. MINDRA

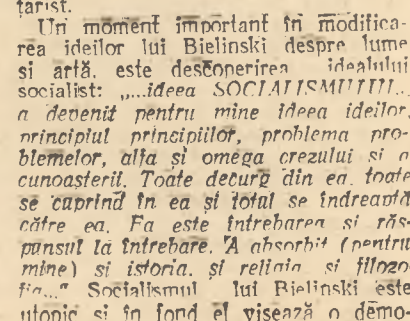
Insemnări despre literatură și teatru

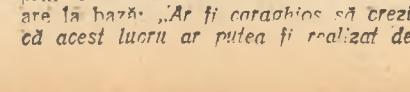
Al. Mirodan

Aurel Baranga

Ion Vitner

ION NICODIM

trainic de viață contemporană și efecte comice de bună calitate, proaspete și în ambalaj original.

Cum am văzut Shakespeare consideră ca intermediu de agrement, medii de genul lui „Cum va place“, comedii amabile dar robuste, care n-au apucat încă să îmbătrânească. Publicul nostru dorește să ridă și să cugele la teatru, să privească încoace de viață autentică și să rețină soluții limpezi.

Vechea cerință a lui Pomponiu Eliade: „Într-o instituție culturală a statului nu trebuie excedent de casă, ne trebuie excedent în sulete“, este de abia în zilele noastre realizabil.

Statul muncitorilor și țărănilor, stăpîn pe destini și rosturile teatrului românesc, înlăpăște astăzi acest deziderat. Criteriul comercial, preferințele pervertite ale publicului mic-burghez, n-au de căuta în ceasul actualității repertoriului.

În cuvântul de deschidere, acord. Mihail Beniuc, prim secretar al Uniunii Scriitorilor din R.P.R., a subliniat deosebita importanță a acestui muzeu, care va deveni un pretios centru de studiu și educație.

Am asistat de curând la proiectarea unui documentar, inspirat din viața lui Ion Creangă. Prima frază de după generic suna aproximativ astfel: „Pe o creastă vale a Ozinei s-a născut Ionuță, sau Nica al lui Ion și Petrei, cel care a trăit o viață plină de aventuri și fapte eroice...“

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

De unde a răsunat, Doamne, această falsă poezie? Dragi tovarăși care vorbiți la radio sau la televiziune, îngrijii-vă rug din suflet, acest ton de teatralitate e contaminant și de stupor profund, dacă n-aș avea acești glas visceral și la radio, și la televiziune, și în simplele jurnale sonore de actualitate...

(Urmare din pag. 1)

tează de ani de zile numai același singur volum din opera lui Eminescu, și de loc proza, sau teatrul său; ca din 1952 n-a mai tipărit nimic în plus față de ediția în trei volume a lui (Caragiale, de mult epuizată, ci a reînnoit, în diferite volume, mai mici sau mai mari, texte cuprinse în aceste volume; și s-a mărginit la un singur volum din Macedonski, a întreprins ani de zile tipărirea lui Gherca, etc. — dar în tipărirea unor scrieri și opere dintre cele două războaie dovedește o generozitate de-a dreptul liberalistă și mai mare, chiar a risipă. Noi primim acum se cunime virtuozitatea poetică și înariparea versurilor pe care le-a creat academicianul Victor Eftimiu, dar socotim că ESPLA a acordat prioritate prea mari volumului său „Oda limbii romine“, la fa de valoarea de conținut și artistică a lucrărilor incluse. Chestiunea se pune în mod asemănător și cu volumul „Poeme simple“ de Zaharia Stancu.

Și aici multe poeme pe care o exigență mai severă nu le-ar fi lăsat să intre în volumul acesta, culegere realizată anul trecut. Nici în alcătuirea celor două volume de articole, „Sarea e dulce“ și „Cețe de taur“, n-au funcționat cu consecvență criteriile noastre generale și spiritul critic. După cum n-au funcționat în Jeaușniș nici la apariția volumelor lui Camil Petrescu, „Teatru“ și „Poezii“, nici în „Poezii“ de Tudor Vianu, „Vocea“ de H. Y. Stahl, etc.

Lipsa de exigență, în toate aceste cazuri, se manifestă în principal prin concesii făcute în cazul unor lucrări care fie că nu au o valoare artistică și un mesaj deosebit, fie că sînt de-a dreptul tributare unor influențe străine spiritului nostru. ESPLA s-a lăsat prea mult dominată de dorința — lăscăcioasă poate — și de aici de presunța și insistența autorilor de a-și aduce cit mai multe lucrări anterioare la cunoștința publicului de azi.

Opera de selecție trebuie să se realizeze însă și cu contribuția scriitorilor însuși, care, în alcătuirea volumelor lor, ar trebui să dea dovadă nu numai de îndrăzneală față de creația lor din trecut, ci și de spirit critic — și mai ales de spirit critic — tocmai pentru că fiecare scriitor este un participant la marea operă de prelucrare critică a moștenirii. Trebuie să cerem scriitorilor, și cu atât mai mult editorilor cercetătorilor, să contribuie cu curaj și cu obiectivitate la această acțiune.

În această privință, exemple cu totul grăitoare care stau în fața cititorilor — și, evident, și a scriitorilor. Maestrul literaturii noastre contemporane, Mihail Sadoveanu, nu numai că a scris în anii noștri unele opere ale sale, pe baza concepției sale de azi, dar în alcătuirea primelor volume ale ediției de „Opere“ (ESPLA) a operat atentă selecție care dă un prestigiu încă sporit uriașei personalități și

conștiința criticului: realitatea. Fără lectură necesară cu acest dat, altă literatură e cit și critica se artificializează, se întorc împotriva destinului lor social. Funcția criticului în sistemul de gândire al lui Bielski este înfinit mai grea decît la Sainte-Beuve: criticul are să scrie un text care să fie lăsat, este un reformator al spirii și al realității sociale, un militant în slujba poporului său. În timp ce critica idealistă are un sens pasiv, contemplativ, bazat pe retrospectivitate de cele mai multe ori, critica marxistă premarxistă și aceea marxist-leninistă are un sens activ, militant, prospectiv.

În „Discurs despre critică“, Bielski a concentrat în mod magistral viziunea sa asupra criticii literare: viziune de o extremă actualitate. Căci dăa unană a criticii literare este de voiașă față de cauza maselor. Prin urmare, critica este un fenomen condiționat.

Pornind de la acest adevăr care nu poate fi ignorat, Bielski stabilește un postulat de extremă însemnătate: „Spiritul vremurilor noastre este spiritul de analiză și cercetare. Totul este supus acur CRITICII, și critica însăși. Epoca noastră nu prea nimic necoordonată.“

Critica pur subiectivă, estetizantă, care interpretează fenomenul literar în virtutea unor comandamente ale eului personal, este numită de Bielski, critica ignoranței naive. Este critica circumscripă la denigrare sau laudă, care „confundă justitia cu acuzarea și condamnarea, uitînd de posibilitatea acțiunii.“

După Bielski, critica este conștiința realității. Pînă la Bielski mi se pare că nu i-a fost acordat criticii un titlu atât de înălțător, purtînd în același timp deservirea unei extrem de dificile misiuni. Bielski curmă cu inteligență și vechea, altă de sterila, dispută dintre artiști și critici: „Nici arta n-a creat critica, nici critica n-a creat arta, ci amîndouă au izvorât dintr-un spirit unic, comun, al epocii. Și una și cealaltă reprezintă în egală măsură conștiința actualității. Dar critica este conștiința filozofică, în timp ce arta este conștiința nemilozofică, diferența constă numai în formă... Acum problema judecării unei opere mari nu e mai puțin importantă decît opera însăși.“

Fără îndoială, pentru a fi conștiința realității, trebuie să pătrunzi cu inteligență și pasiune în complexitatea acestei realități, să întiești laturile ei importante, direcția ei esențială, prospectivă. Atunci cînd realitatea este socialistă, conștiința criticului trebuie să fie și ea socialistă. L-am urmărit pe Bielski, mărturisesc, cu pe un creator aparținînd veacului trecut, dar ce pe un contemporan, ce pe un sfătuitor și prietel apropiat.

În această s-a conturat, cred, desul de clar și filiația reală a criticii lui C. D. Gherca, care răspunde în literatura noastră mesajul avîntat, cetățesc al criticii lui Bielski și a democraților revoluționari ruși, din care se inspiră îndeaproape.

Ce anume determină importanța criticii literare? Problema nu este văzută de Bielski în absolut, ci în legătură cu procesul dezvoltării istorice. Împortanța chestiunilor teoretice depinde de relația dintre ele și realitate. („Privire asupra literaturii ruse din 1846“). Critica nu este un simplu dialog dintre cititor și carte, sau împereșare subiectivă. O astfel de concepție înfîințăm la Sainte-Beuve: „Criticii nu e altceva decît un om care știe să citească, și care învață pe alții să citească“ („Mes poisons“).

Bielski vede critica literară supusă unei duble corolare: călătorie, cîlătorie-realitate. El alungă subiectivismul, alit de dîmbrîtor interpretării critice, introducînd în procesul creației critice un dat obiectiv, independent de

(Urmare din pag. 1)

conștiința scriitoricești a marelui nostru artist.

Trebuie să apreciem, din acest punct de vedere, că nici în cazul apariției volumelor antologice ale poeziei Mariei Banuș și ale lui Radu Boreanu nu s-a procedat cu exigența necesară. În aceste volume au fost incluse, fără alegele, aproape în întregime, volume și poeme mai vechi grevate de multe influențe ale ideologiei burgheze, sau caracterizate de dubiul debutului.

Justificarea unor astfel de volume trebuie apreciată în raport cu cititorul și cu criteriile generale care stau la baza valorificării moștenirii. Opera de reeditare a literaturii din trecut trebuie să fină totdeauna seama de criteriile științifice, de spiritul critic indispensabil culturii oricărui epoci, principii atât de clar indicate de Lenin.

Sub acest raport, în muncă ESPLA-ului, în special, și în general în activitatea de reeditare a literaturii din trecut trebuie năstrate cu toată fermitate principiile leniniste ale valorificării moștenirii culturale.

Părea că studiul actual al muncii de reeditare cere trecerea imediată, pentru toți autorii sau pentru cea mai mare parte a lor, la ediții de opere complete, cu toate variantele și marunte modificări survenite, trebuie arătată nu ca o îndrăzneală, ci în destule cazuri, ca o dovadă de usurătate în considerarea acestor probleme. I-ditile muncii trebuie să fie rodul unei activități intense și continue, marcată mai întîi prin ediții succesive tot mai cuprinzătoare din opera scriitorilor din trecut, începînd cu clasicii. Caracterul critic științific al u-

nei astfel de ediții va fi dat în primul rînd de criteriile științifice ale aprecierii, ale selecției și caracterizării fiecărei scrieri în parte și a ansamblului operii unui scriitor, va fi dat de cercetarea atentă a izvoarelor procesului de creație a operei, etc. și abia în al doilea rînd de notarea cit mai amănunțită a fiecărei particularități sau deosebită între variante.

Paralel cu această activitate, care, în ce privește ESPLA și Editura Tineretului trebuie să stea pe primul plan al atenției, în centrul planurilor editoriale, urmează să se desfășoare munca de mare profunzime științifică, de pregătire a edițiilor complete, cu variante și vast aparat bibliografic, de felul Ediției Eminescu la care lucrează ad. Perpessicu. Astfel de ediții, al căror tiraj nu poate fi prea mare, dat fiindcă se adresează și sînt accesibile unor cititori specializați, tin mai cu seamă de preocupările și posibilitățile Editurii Academiei; în orice caz, ele nu pot să suplinească și nicidecum să înlocuiască celelalte ediții care se adresează unui public larg de cititori.

Într-o recentă consfătuire, organizată de Ministerul Învățămîntului și Culturii și de Uniunea Scriitorilor, și la care au participat numeroși cercetători și editori ai moștenirii literare, aceste criterii, precum și programul viitor de activitate în domeniul editării clasicii, au reieșit cu claritate. Cercetătorii noștri și editurile trebuie să-și orienteze întreaga lor activitate pe concluziile acestei consfătuiri caracterizată prin principalitate și spirit științific marxist-leninist.

Mihai Gafița

(Urmare din pag. 1)

re, de experiențele eșuate, se ridică alia pe luptă împotriva cuvintului scris... N-am auzit pe cineva care se ocupă de regie afirmîndu-și predilecția pentru piesele originale proaste, întrucît, în contrast cu textul regia dumisale s-ar putea evidenția mai bine? Decorul se transformă din slujă în stăpîn, costumul devine artă, jocul de lumină e mai tare ca moartea eroului, și în acest amalgam de pictură, arhitectură, muzică, coregrafie și crotorie, vorbele autorului, rătăcile, își caută un loc... Nu se poate. Apreciem manșeta genială, preferăm — totuși — „a fi sau a nu fi!“

În al doilea rînd, volumul de critice militează cu argumente convinșgătoare pentru menținerea caracterului teatral al dramei, într-un moment cînd, auzind ceva la lăpsa despre teatrul de idei și Bertolt Brecht, cile unui gândesc sau mîine zis nu gîndesc să analizeze specificitatea textului dramatic, aducîndu-l în aceeași categorie cu epical sau cu poezia.

San, în altă direcție, cu cinematograful. Teatrul este mișcare loar-te concentrată, nu conversație ori succesiune de imagini, a-și analiza nota-le diferențiale înseamnă a-și lichida ca gen. Sîntem împotriva lichidatorismului și în teatru și în altele. Sîntem pentru teatrul pur (și simplu).

În al treilea rînd, volumul militează destul de caustic mai ales prin cronicle din ultima perioadă pentru exigența la ideologia și arta teatrului, într-o vreme cînd — deși s-au fărîmat cîteva valori false — au mai rămas altele de atins. Opera de selecție, necesară în genere în critica literară, este de două ori mai necesară în teatru, întrucît posibilitatea de a realiza falsul este aici de două ori mai mare decît în literatură.

Proza comunică direct cu cititorul, textul dramatic comunică prin intermediul spectacolului care-l denaturează oricum, în avantaj sau dezavantaj. Ce aplaud la scenă deschisă? Monologul, actul actorului, sau amîndouă? E o întrebare fundamentală pentru criticul dramatic. V. Mindra a dat, cu echilibru și spirit, cîteva răspunsuri la asemenea întrebări și în altele, asemănătoare, s-a arătat vigilent în cîteva rînduri și a reușit să se certe cu cîteva autori, actori, regizori, decoratori și directori de teatru. Ii urăm ca, prin eforturi și perseverență, să ajungă a se certa cu toți cei care atentează la puritatea și vigoarea artei noastre teatrale.

Al. Mirodan

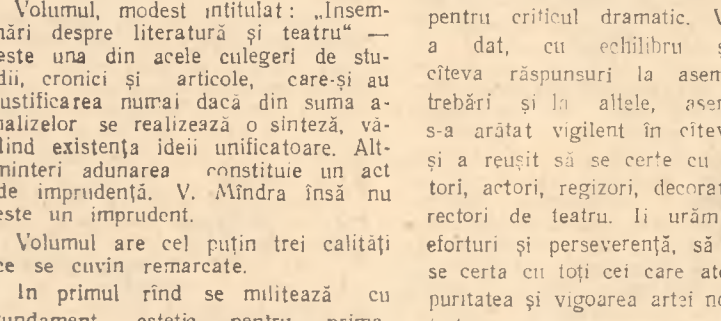
(Urmare din pag. 1)

„Danton“, noi n-am fi putut cunoaște piesa niciodată. Să nădăduim totuși că debutul criticului dramatic la editură, coincide și cu debutul editurii în critica dramatică.

Volumul, modest intitulat: „Insemnări despre literatură și teatru“ — este una din acele culegeri de studii, cronici și articole, care se aj justificarea numai dacă din suma a analizelor se realizează o sinteză, vîdînd existența ideii unificatoare. Altminteri adunarea constituie un act de imprudență. V. Mindra însă nu este un imprudent.

Volumul are cel puțin trei calități ce se cuvin remarcate. În primul rînd se militează cu fundament estetic pentru primatul textului, într-un moment cînd ispiții, cu vreo 30 ani înîntîrzie-

Al. Mirodan

Ion Vitner

ION NICODIM

Mihai Gafița

Georgeta Horodincă

V. MINDRA

Pericolul farsei minore

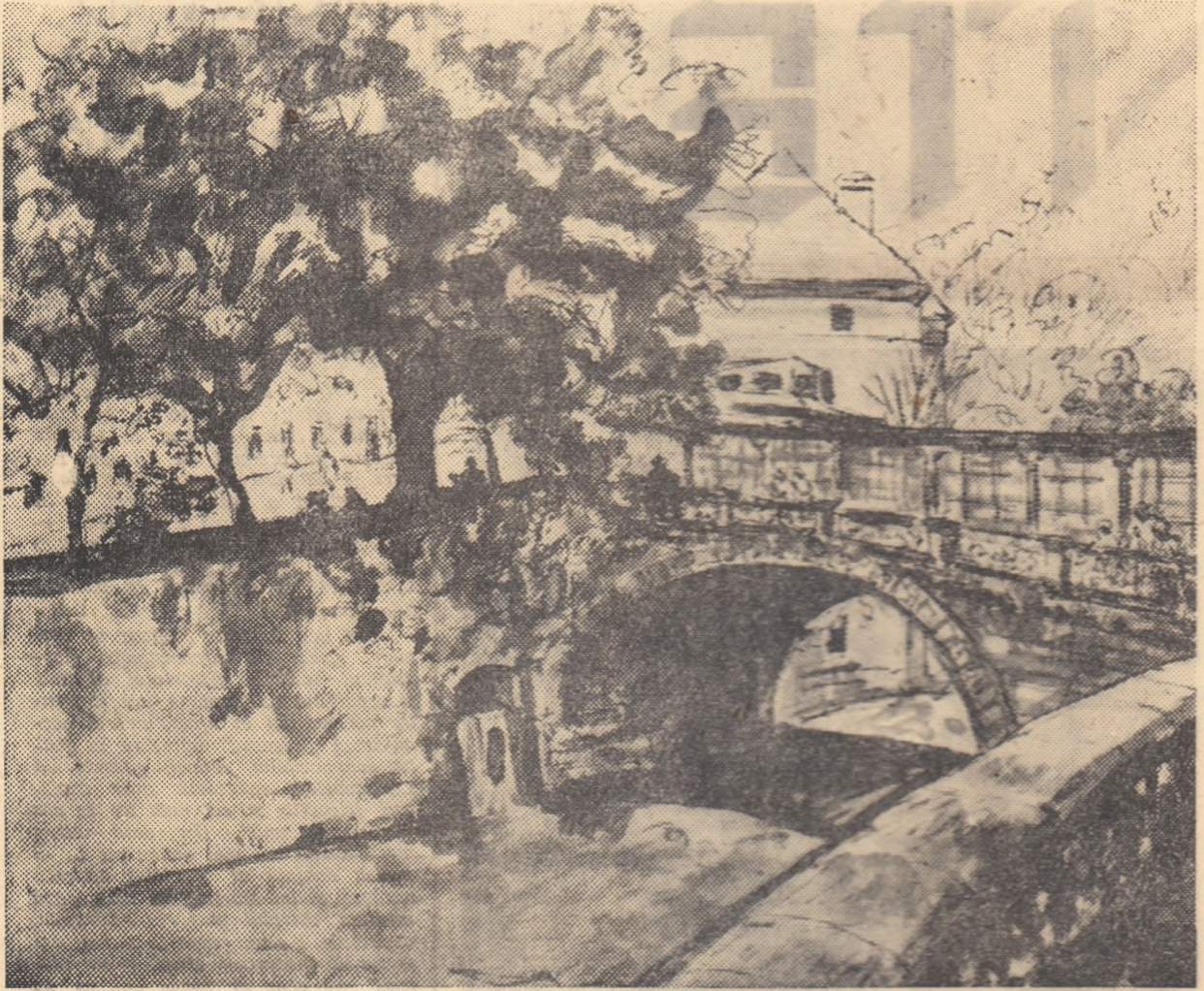
In ultimul timp s-a discutat mult in presa noastra despre pericolul melo-

In martie, in timp ce o piesa clasica nu face mai mult de 30) „Masca pentru Neptun”...

teoria măștilor pe care se bazează piesa, ce rost are farsa demascării (care-i de fapt o mascare, pentru că personajele își tănuiesc adevărata identitate)...

„Ion Anapoda” la Oradea

A sosit timpul ca, după cealaltă reușită a dramaturgiei lui George Mihail-Zămbrescu...

MARIA MANOLESCU

„Podul Cerni”

Munca și originea artei

Ungerea pielii sau a părului, tatuarea — alt de răspândită la triburile primitive — și împletite cu tot felul de credințe religioase...

permiu culare lucru și nu trebuie să facă altul pentru ca să nu-și împoșească demnitatea și să nu fie în contradicție cu propriile sale legi...

mai aprecierea lor estetică și deci valoarea estetică însuși este separat de acele însușiri ale lor care au însemnătate practică...

Indivizul sensibilizat poate contempla frumosul, poate avea desfășurări estetice independente de orice considerente economice, utilitare...

Nu mai prin muncă omul a umanizat natura și a făcut-o să devină obiect specific al creației artistice și al desfășurării estetice...

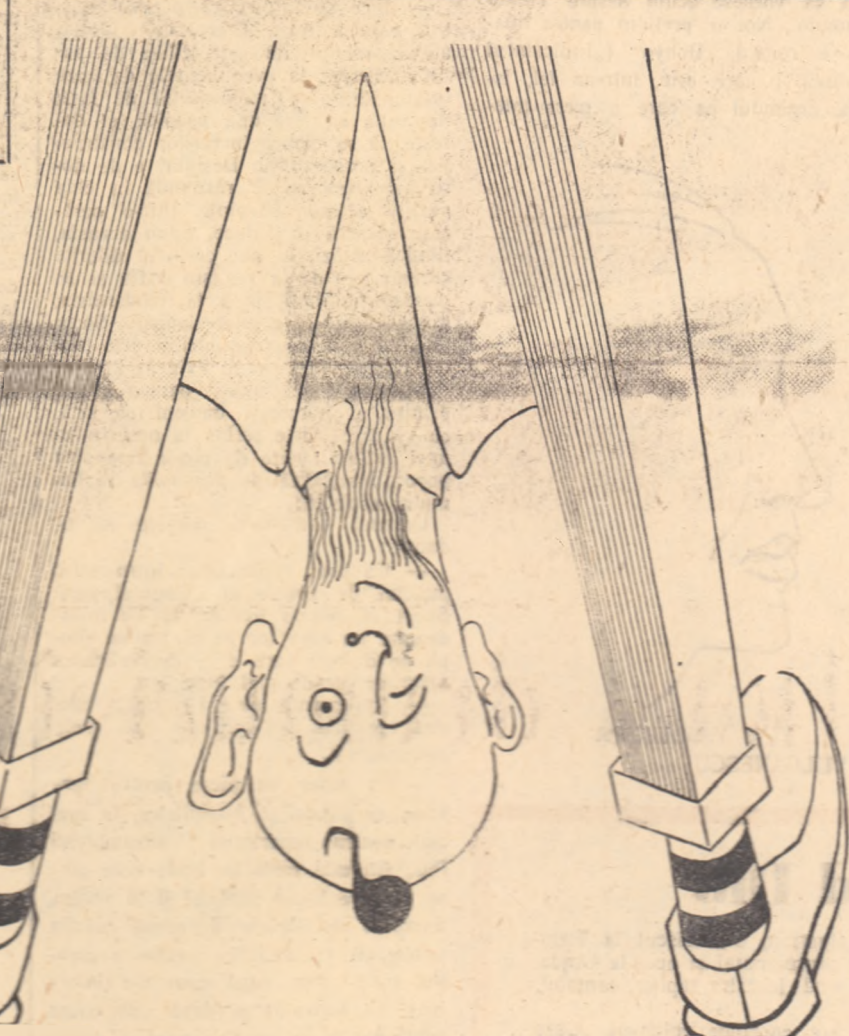
Nu mai pe măsura progresului material și spiritual al umanității și complicității relațiilor sociale...

Fără îndoială că credințele religioase au influențat puternic dezvoltarea artei alit în societatea primitivă...

Ca o concluzie generală la cele spuse pînă acum trebuie să mai arătăm că aprecierea lucrurilor din punct de vedere al utilității lor și deci valoarea economică precede și deter-

mină aprecierea lor estetică și deci valoarea estetică însuși este separat de acele însușiri ale lor care au însemnătate practică...

In căutarea unui punct de vedere „original”

Dumitru Solomon

omului careare, neclății sau falsificat de o existență meschină și că el este purtătorul unui umor involuntar, înțeleger, plin de bunătate și blîndețe...

O imagine deformată a comunismului

este vorba despre viața unui vechi membru de partid. Datorită acestui fapt, ea stîrnete interesul cititorilor cu atât mai mult cu cît în literatura noastră asemenea subiecte se întîlnesc rar...

rioașă despre relațiile ce trebuie să existe între oameni. După părerea autorului, nu întotdeauna trebuie să predominie sinceritatea, adevărul...

obișnuite. Dar autorul nu relevă aceasta. Se știe că oamenii cu judecată sănătoasă regretă mai tîrziu cele spuse într-un moment de enervare...

„Ce crez eu?”. Simt mai mult decât aș putea afirma deliberat că s-a făcut o greșală, o nedreptate...

„Cui îi poate folosi oare o asemenea schiță? Literatura noastră trebuie să ajute la educarea oamenilor muncii în spiritul principiilor, al moralei proletare...

„Cui îi poate folosi oare o asemenea schiță? Literatura noastră trebuie să ajute la educarea oamenilor muncii în spiritul principiilor, al moralei proletare...

Un debut

Pentru prima dată, dumi-nică seara, tînrul din-ri-jor Petre Crăciun a fost luat bagețea corului Filharmonicii, bucurîndu-se de o călătorie în vremea unor chîruri entuziastice primare...

Pe scurt, cîteva cuvînte despre acțiunea schiței. Ștefan Baciu, vechi comunist, iubitor și stîmpan de colecții sale deosebite, pentru devotamentul său față de partid, ajunge la un moment dat într-o mare dilemă în viața sa familială...

Comunistii sînt educați să privească adevărul în fața oricînd și oricînd de crud ar fi el. Baciu însă își minte soția, tovarășa care pentru el nu e numai soție, ci și un prieten cu care a luptat în anii lăgărașilor...

„Dar ceea ce stîrnete și mai multă nedumerire este că toată această purtare nemernică în lui Ștefan Baciu, a Danei, găsește pînă la urmă în schiță înțelegere din partea tovarășilor. În sinea lor, majoritatea comunistilor din organizația de partid din minister, secretarul comitetului rațional de partid și alții sînt convinși că Ștefan Baciu nu putea

„Cui îi poate folosi oare o asemenea schiță? Literatura noastră trebuie să ajute la educarea oamenilor muncii în spiritul principiilor, al moralei proletare...

„Cui îi poate folosi oare o asemenea schiță? Literatura noastră trebuie să ajute la educarea oamenilor muncii în spiritul principiilor, al moralei proletare...

„Cui îi poate folosi oare o asemenea schiță? Literatura noastră trebuie să ajute la educarea oamenilor muncii în spiritul principiilor, al moralei proletare...

„Cui îi poate folosi oare o asemenea schiță? Literatura noastră trebuie să ajute la educarea oamenilor muncii în spiritul principiilor, al moralei proletare...

CONTINENTE

MORAND RESPINS LA ACADEMIA FRANCEZĂ

De vorbă cu Taiji Kawajiri și Yuu Yamamura

I-am întâlnit zilele trecute pe domnul Taiji Kawajiri și Yuu Yamamura, în holul hotelului „Ambasador”. Primul gest pe care l-au făcut, după ce ne-am așezat în fotolii în jurul unei mese de lingă geam, a fost să ridice perdeaua și să privească nostalgic afară.

— Plouă... Plouă ca în Japonia. După căldura de acum câteva zile, ne simțim parcă acasă. De altfel, căldura prietenească ce ne-a înconjurat a făcut să simțim mai puțin obositoare arșița săplăminilor precedente.

— Aiți întreprins această călătorie ca turiști, sau a existat un impuls profesional pentru ca să străbateți un drum atât de lung până la noi?

— Domnul Yuu Yamamura este poet și director literar al teatrului de păpuși Puk din Tokio, al cărui președinte am onorarea să fiu, mă lămurim: binevoitor domnul Taiji Kawajiri și continuă: în ce mă privește, am luat parte ca membru la lucrările Festivalului și Congresului Internațional al teatrului de păpuși, respectiv ca participant la lucrările juriului, mai apoi, alături de colegul meu, ca observator.

— V-aș ruga să-mi împărtășiți unele observații despre literatura actuală japoneză.

— Căruia dintre noi îi cereți această? remarcă amuzat domnul Kawajiri.

Convenim ca fiecare să-și expună părerea.

— Fără îndoială, situația materială și morală a scriitorilor japonezi nu poate fi comparată cu cea a scriitorilor români. În țara noastră, statul nu asigură artistului o existență materială decentă și nici nu există preocuparea unor instituții oficiale pentru a sprijini cit de cit creația. Din înfrînșurile mele cu doamna Veronica Porumbacu și domnul Eugen Jbeleanu, ca și din vizita noastră la Studiourile

Cinematografice Sahia și Buftea, ne-am putut da seama că, prin contrast cu stările de fapt din Japonia, artiștii români beneficiază de un climat dintre cele mai favorabile pentru arta lor. Sint stimulați și se bucură de aprecierea cea mai caldă a oficialităților și publicului.

Intervine în discuție domnul Yamamura:

— La întrebarea dvs. am să vă răspund și eu, firește, dacă d-l Kawajiri nu mai are nimic de adăugat. Caracteristica culturii noastre de astăzi este coexistența manifestărilor tradiționale cu cele moderne. După cum presupun că știți, până acum un secol arta japoneză era una arhaică, neinfluențată de alte contacte spirituale. În ultimul veac Japonia a intrat pe făgașul capitalismului și noi am suferit într-o bună măsură influența Occidentului. Această ca observație generală. Ceea ce este mai interesant pentru discuția noastră, este situația ce s-a creat după cel de-al doilea război mondial. Este vorba de o altă atmosferă, de alte căutări creatoare. A intrat în arena culturii o nouă forță: intelectualitatea democratică, progresistă.

— Pe cine aveți în vedere?

— Mă refer — răspunde domnul Kawajiri — în primul rând la Tokunaga Sinao. Pe cite știu, a fost tradus în unele țări de democrație populară.

— Într-adevăr, confirm eu, „Strada Soarelui” este o carte care la noi s-a bucurat de mult succes.

— Dar în afară de Tokunaga, dispart dintre noi acum trei ani, as vrea să vorbesc acum despre Yuriko Miamoto. Noi o prețuim pentru marile ei romane „Dohyo” („Indicatorul drumului”) care este, într-un fel, istoria drumului pe care a mers inter-

lectualitatea japoneză în perioada de dinaintea și de după primul război mondial. Romanul nu este lipsit de implicații și în actualitate. Amintesc aici și pe poetul și prozatorul Sigeharu Nakano, a cărui navelă „Norul”, este pătrunsă de o profundă simpatie pentru lupta proletariatului japonez și față de idealurile partidului comunist din țara noastră.

Domnul Yamamura ține să precizeze:

— Alături de cei amintiți, fără îndoială, nu mai puțin interesant și valoros este poetul Kareko Mituharu. În timpul războiului el are meritul de a fi continuat să publice poezii anti-războinice, utilizând de mijloc de expresie disimulate, pentru a înșela siguranța și cenzura, dar a căror eficiență n-a fost dintre cele mai slabe. În fine, să spunem un cuvânt și despre Sakao Kubo, care a publicat înainte de război „Pământul cu vulcani”, o operă remarcabilă prin problemele de ordin social și psihologic, puse în dezbatere. Un loc de seamă în ambianța literaturii noastre de azi îl ocupă Kaoru Osanay, creatorul teatrului modern japonez.

D-l Kawajiri scoate enumerarea incompletă:

— Dorec că cititorii dvs. să ia cunoștință și de clasicul nostru Siga Naoya, după cum merită toată atenția Kazuo Hirofu, al cărui volum publicistic „Evenimentele de la Mataka” reprezintă o turburătoare demascare a unei înscenări fasciste care a avut loc în Japonia acum câțiva ani.

— Aș dori să aflu ce curente anume se manifestă în prezent în cadrul literaturii japoneze, cum reflectă literatura evenimentele de mare însemnătate pe care le trăim?

— Este de înțeles că poporul nostru, care a trăit încercările crâncene ale războiului, nu este cușt de puțin indiferent la evenimente de mare însemnătate ale momentului de față. Aspiranția sa este una pașnică, el dorește să se dedice lucrărilor constructive și prosperității. Desigur, e de dorit ca literatura să răspundă în chip pozitiv acestor năzuințe. Într-o oarecare măsură o și face. Spun aceasta, fiindcă astăzi, la noi, coexistă diferite curente — de la realism critic și urmanism militant, până la modernism, impresionism sau expresionism. Socot însă că ceea ce este pozitiv este faptul din ce în ce mai evident și mai îmbrăcatură că mulți oameni, și printre ei numeroși oameni de artă, se gîndesc foarte serios la necesitatea unei culturi legate de popor și pentru popor, însușită de principiile realismului socialist.

Domnul Yamamura dorește să adauge:

— Ca poet împărtășesc întru totul punctul de vedere al colegului meu. Socot că poezia trebuie să fie întodeuna un însoțitor al oamenilor simpli pe drumul care duce la realizarea visurilor lor de mai bine.

— Imi permite să vă întreb: care sint creațiile dvs. prețuite mai mult de cititorii?

— Ca autor de piese pentru teatrele de păpuși și, bineînțeles, în special pentru repertoriul ansamblului Puk, țin mai mult la acele zee piese pe care le-am publicat și în volum. Succesul de librărie dovedește reacția publicului la această direcție a creației mele. Dar, după cum v-a informat d-l Kawajiri și după cum v-am confirmat și eu, sint și poet și de această latură a trudei mele artistice, mă leagă satisfacții deosebite. Mi le-au adus mai cu seamă cele două plachete „Corbul” și „Opere”.

La despărțire, cei doi interlocutori mi-au mărturisit:

— Pînă acum un an n-am cunoscut aproape nimic despre cultura țării dvs. Ceea ce știm acum, vom încerca să facem cunoscut, la întoarcerea noastră, în patrie. Sperăm să dezvoltăm în viitor legături mai strînse.

A. N. VARNAVITRAJA „Noi nu vrem război”

Tribuna Congresului scriitorilor sovietici

În cadrul pregătirii celui de-al treilea Congres al scriitorilor sovietici, precum și a congreselor scriitorilor din Republicile Unionare, presa sovietică și în special „Literaturnaia gazeta” publică o serie de articole de bilanț și de perspectivă, în care sint analizate și realizările cit și sarcinile literaturii. Faptul că aceste congrese se țin în mod sistematic, demonstrează locul important ocupat de literatura în societatea sovietică — scrie articolul de fond din „Literaturnaia gazeta” nr. 63, intitulat „Tribuna de pregătire a Congresului”. De la ultimul congres al scriitorilor sovietici s-au scurs aproape zeșu ani. Ca întodeuna, și în această perioadă partidul s-a ocupat de puritatea ideologică a literaturii, a ajutat-o să progreseze, să învingă tendințele revizioniste, liberaliste, dogmatice, să înlăture greșelile ideologice. În vederea discutării celor mai importante probleme ale literaturii sovietice, „Literaturnaia gazeta” a inițiat o „tribună” de pregătire a congresului, în cadrul căreia sint publicate articole referitoare la problemele sensului ideologic al literaturii, ale caracterului ei popular și partinității ei, apoi articole care vor contribui la activizarea estetică, teoriei și criticii literare. La rubrica „Tribuna de pregătire a Congresului” a apărut în „Literaturnaia gazeta” din 27 mai arti-

colul „Cel mai important principiu”, semnat de D. Erenin. Autorul pune în lumină viabilitatea verificată a realismului socialist în decursul dezvoltării sale ascendente, faptul că în cînda nenumăratelor atacuri provenite atit din partea dușmanilor declarați, cit și din partea revizionistilor, principile realismului socialist au rămas în picioare. Totuși, afirmă autorul, urii teoreticieni sovietici s-au lăsat de rătăci de aceste atacuri și au cedat anumite poziții. Astfel, s-a ajuns, la Congresul al II-lea, a se renunța la unul din principiile de bază ale realismului socialist, anume la caracterul concret-istoric. Acest principiu a fost elaborat și apărut chiar de Marx și Engels care într-o scrisoare către Lassale i-au repropus acestuia tocmai absența caracterului concret-istoric, din piesa „Frantz von Sickingen”. Caracterul concret-istoric, subliniază Erenin, este un principiu al marxism-leninismului în genere și nu exclusiv al realismului socialist. După unii teoreticieni renunțarea la acest principiu ar face imbecilă problema romanticismului revoluționar. Realitatea a dovedit însă contrariul. Caracterul concret-istoric a stat nu numai la baza operelor lui Gorki și Maiakovski, dar și a operelor lui Vișnevski, Leonov, Fadeev și alții. Acest principiu, arată Erenin, cheamă la lupta pentru ogîndirea realistă a vieții împotriva subiectivismului idea-

list în literatură. Refuzul de a ogîndi viața în dezvoltarea ei istorică și dezvoltarea pe artist, îl împiedică să devină legea obiectivă ale mișcărilor sociale. În încheierea articolului său, Erenin își exprimă speranța ca la cel de-al treilea Congres al scriitorilor va fi înlăturată greșeala care s-a făcut la Congresul al doilea, prin nerecunoașterea unui principiu fundamental al realismului socialist.

În același număr, „Literaturnaia gazeta” publică articolul „Critica și critica” de B. Brantina. În care se indică, printre sarcinile criticii literare, aceea de a demonstra realizările literaturii sovietice, de a dezvălui particularitățile și caracterul multilateral al literaturii socialiste, de a lupta împotriva teoriilor revizioniste. Criticul, ca orice scriitor — spune Brantina — trebuie să fie un artist al cuvîntului. Cu toate acestea, de critica literară se apucă mulți cărora le lipsește orice urmă de talent. Redacțiile de multe ori se mulțumesc cu articole scrise prost, dar care spun lucruri acceptabile. În general, critica este privită ca o literatură de calitate a doua. Antocarea cere remedierea acestei situații a criticii literare, pentru a se asigura caracterul combativ și artistic în același timp al criticii.

M. S.

TAIJI KAWAJIRI YUU YAMAMURA Desene de MIHU VULCANESCU

Mohamed Dib

Mohamed Dib, poet și romancier algerian, s-a născut la Tlemcen, la 21 iulie 1920. A urmat studiile în orașul natal și apoi la Oujda. Nevot să muncească de tînar a fost pe rînd lucrător tapiter, contabil, învîlător, ziarist.

Este autor al trilogiei „Algeria”, care cuprinde volumele „Casa mare”, „Incendiu”, „Mășterșugul de a țese” și colaborează la săptămînalul „Les Lettres Françaises”. Locuiește în orașul său natal.

POEMA DUBLA

— A mes amis français —

ORA NEBUNA

Pămînt ce iubești, coplesit
De masacr, aruncat tacerii,
Palid, înveșmîntat în dolul
Noștii, sub licărul
De sînge purpuriu peste podgorii —
La hotarele morții
Strălucești stranlu.

Ora nebună ho-nărește; îndoliată
O veți recunoaște
În coplesitoarea ură neagră —
Prea multe țipete, prea mult vici!

II
MESAJ

Nădejdea îmi aduce cuvînt
De departe: aud un cîntec
El face să se risipească noaptea...
Să uii de chinul,
Tiranii și turbărea lor.

În cîntec pașnic și dulce
Și-n lupta unei inimii îngăduitoare
Împotriva ostilei imensități,
Tu, mică flacără
Ce-mi fii de urit,
Arzi astfel încît să nu te înclini
Nici cînd urlă vîntul sălbatic,
Și noaptea acoperă de beznă apropierea:
Arzi pînă cînd va veni ziua!

Vînt al nopții, vînt aspru,
Întoarce-te în țara
Ce te-a trimis și spune:
„Pacea să fie cu voi,
Pe toate răsărcurile munților
Asta e primăvara ce, trecînd
Preaștește orele
Clare, de miere, de orz
Și de griu, pentru ca toți,
Omul și vita lui, să mîncească”

În romînește de **George Demetru Pan**

AGENDĂ

● În R.D. Germană a apărut recent o nouă ediție a operelor lui Goethe (Volkverlag Weimar). Este o ediție populară în 10 volume. Editorul, profesorul Reinhard Buchwald, a prețuit de data această ordinea cronologică a operelor, distingînd patru etape principale: 1) epoca tînrului Goethe; 2) Weimar și Italia; 3) de la Revoluția franceză pînă la moartea lui Schiller; 4) creația bătrînului Goethe după moartea lui Schiller. Această ediție e menită să facă opera lui Goethe accesibilă maselor largi de cititori.

● Cu ocazia celui de a 10-a comemorări a morții lui Adam Scharer, presa literară germană a publicat numeroase articole. Adam Scharer, scriitor, născut și crescut printre țărani, a consacrat o parte considerabilă a operelor sale luptei oamenilor simpli împotriva exploatarii feudale și burgheze, în epoca de la sfîrșitul secolului al XIX-lea pînă la cel de al doilea război mondial. Scharer a susținut, pe plan literar, ideea alianței între țărănimea muncitoare și proletariet.

letariat. Cele mai cunoscute romane ale sale sint: „Făcînd fără patrie”, „Ciobanul din Rauhweiler”, „Cîrțile”, „Foestri din ar”, „Înselăciunea cea mare” și „Familia Schumann”.

● Postul de radio-emisiune a înț R.D.G. („Deutschland Sender”) a inițiat recent un concurs literar cu tema: „Nici o armă atomică pe pămînt german”. Pentru concurs s-au trimis poezii, scenarii, poezii și cîntece. Lucrările premiate vor fi radiodifuzate.

Din juriul concursului fac parte, printre alții, Leonhard Frank, Willi Bredel, prof. Hans Grundig.

„SCRIITORII ȘI OPERELE LOR”

este titlul unei colecții de broșuri editate de „Longmans, Green & Co.” din Londra sub auspiciile lui „British Council”. Conducător de Bonamy Dobree, profesor la Universitatea din Leeds, colecția își propune ca pe un spațiu restrîns — 66 pagini — să ofere o introducere la înțelegerea personalității scriitorilor englezi, clasici sau moderni. Cele aproape 100 numere apărute oferă o privire rapidă asupra literaturii engleze, de la Shakespeare și Milton, trecînd prin Maugham și D. H. Lawrence, pînă la Joyce, Carey și W. H. Auden.

ROBERT KEMP,

criticul literar al revistei pariziene „Les Nouvelles Littéraires” și criticul dramatic al cotidianului „Le Monde”, fiind ales membru al Academiei Franceze, a fost primit sub Cupola de către Emile Henriot, critic literar și dărist. Noui academicieni, care are în urma sa cînd decenii de activitate publicistică, a ascultat un elogiu entuziast al... marșistului.

M. Roșca

AURELIO CAMINATI (Din expoziția „Pictori și sculptori contemporani italieni”) Traficanti

Redactor-șef: Zaharia Stancu. Colegiul redacțional: Mihai Beniuc, Marcel Bressăuș, Eusebiu Camilar, Paul Georgescu (redactor-șef adjunct), Eugen Jbeleanu, George Macovescu, Ion Milăileanu, V. Mîndra (redactor-șef adjunct), Mihail Petroveanu (redactor-șef adjunct), Cicerone Theodorescu, Ion Vitner.